

**MEIE
NOORUS**

"NUPUVÕTTEID"

Kas tunnete E. V. põhiseadust?

Punktid, komad...

Eloleva Vabaduspäeva puhul kontrolligem oma teadmisi riikliku elu alusest — põhiseadusest. Allpool on toodud üsna pisike test — proovigem, kuidas selle täitmine läheb!

Lahenduslehele ei tarvitse kirjutada terveid lauseid, vaid ainult otsitavad sõnad. Selleks kirjutame lause järjekorranumbri ja selle järele kohe otsitava sõna või sõnad.

- 1) Eestis on kõrgeima riigivõimu kandjaks . . . . .
- 2) Hääleõiguslik kodanik peab olema vähimalt . . . . . aastat vana.
- 3) Riigivõimu ühtluse kehistaja ja riigi seaduslik esindaja on . . . . .
- 4) Vabariigi Valitsust juhib ja esindab . . . . .
- 5) Eesti parlamenti nimetatakse . . . . .
- 6) Eesti parlament jaguneb kodadeks, nimelt . . . . .
- 7) Rahvaesinduse esimeses kojas on . . . . . liiget.
- 8) Kõrgeimaks kohtuks on . . . . .
- 9) Riigikaitse kõrgeimaks juhiks on . . . . .
- 10) Praegu kehtiva E. V. Põhiseaduse võttis vastu . . . . .

Teiseks palume seekord meie vahvaid nupumehi pisut higitada kirjavahemärkide kallal. Need teevad mitmelegi mõnikord peavalu: mitte ei tea, kuhu tuleb sirceldada punkt, koma või muu märk.

Järgnevat sõnaderida võib pealiskaudsel vaatlemisel pidada päris mõttetuks lobaks. Kirjutame need sõnad aga paberilehele, paneme vajalisse kohta õiged kirjavahemärgid ja suured tähed ja senine loba muutub jalamaid loogiliseks jutuajamiseks. Kes teab, märkigu juure, millisest raamatust see katkend on võetud ja kes on selle raamatu autor.

Jaagule tuli tuttav mees vastu ja vahtis maailmõotjaid kui ilmutust mõõdetakse juba ähkis ta mõõdetakse jah ümises jaak kes teab kui suured need maad antakse uudishimutses tuttav jaak nõhises vastu eks ikka kahe vaia vahe ega rohkem sugugi võõras juuretuliija sügas põske kratsis kukalt kehtas õlgu ja lausus ega suur polegi see maalarakas

Ulaltoodud ülesannete lahendused tuleb saata toimetusele hiljemalt 10. märtsiks. Rohkeim võidupunkte saanute vahel loosime mõned ilusad auhinnad.

„Meie Noorust“ loetakse põhjalikult

Jaanuarinumbris avaldasime rea tsitaate „Meie Nooruse“ 1938. a. numbrist võetud kirjutustist. Lugejail tuli määrata, milliseist kirjutustist tsitaadid on võetud. Nagu selgub toimetusele rohkel arvul saadetud lahendusist, loevad meie noored sõbrad oma ajakirja põhjalikult ja suure tähelepanuga. Tsitaadid olid pärit järgmisist kirjutustist:

1. Hommikune pesemine (dr. R. Roots).
2. Noorustuli (J. Vellerind).
3. Olümpiamängud (A. Kask).
4. Pisiõde (J. Palm).
5. Raamat, jõulud ja noored.
6. Kuidas valmib tulitikk.
7. Linnuse saladus (Paul Rummo).
8. Kurti tähtpäevi.
9. Säasesõõmar (I. Kianto).
10. Juhan Liivi mälestades (Villem Altoa).
11. Matkapilte Selma Lagerlöfi kodumaalt (Neeme Ruus).
12. 15-a. Noorte Eesti Punane Rist.
13. Fridtjof Nansen (Rex).
14. Reisikirjad Egiptusest (M. N.).
15. Sügislaul (Lille Nukk).
16. Emake (Eduard Nukk).
17. Jõuluõõ (Huugo Jalkanen).

Võidupunktide maksimaalse arvu, 30 punkti, saavutasid järgmised „Meie Nooruse“ lugejad: Paul Vatsel, Heikki Kingre, Jaan Viru, Virve Kallak, Uno Adler, Tõnu Karma, Õie Aalisto, Ants Pääsuke, A. Mäeorg, Henn Tõnison, Virve Alev, V. Ploompuu, Meemo Trepp, Sulev Nurmiste, Salme Ploompuu, Sven Kiviväli, K. Pääsuke, Arnold Vahartal, V. Valdes, Asta Heinlo ja Mait Palm. Peale mainitute saavutasid väga paljud lahendajad 29, 28 ja 27 võidupunkti, üksikud alla 24 punkti. Kõigi nende küllalt suurte saavutuste tähistamine nimede avaldamisega võtaks väga palju ruumi.

Auhindade loosimine toimus nende vahel, kes olid määranud õigesti kõikide tsitaatide päritolu. Önn naeratas järgmistele: Arnold Vahartal (Tallinn) — „Looduse“ Kuldraamat, M. Palm (Suuremõisa) — „Looduse“ Kuldraamat ja Heikki Kingre (Kaarli-Raudlepa) — „Meie Nooruse“ ½ aastakäiku, (Järg tagakaane siseküljel.)

MEIE NOORUS

EESTI NOORTE PUNASE RISTI NOORTEAJAKIRI

Peatoimetaja: **Joh. Nyman.** Tegev toimetaja: **Paul Rummo**

Ilmub 10 numbrif aastas. Toimetuse aadress: Niguliste 12, Tallinn. Telef. 432-73

Nr. 2 (5)

Veebruar

1939

Kodumaale.

Enam ei lase tallata
vägivalla jälgadega
kodumaa pinda!

Valvel oleme!

Jõud üha meil kasvab.
Kui üks vanake vāsib,
tuleb tõhe sadu
noori käsi.

Me rahvas ei ole rauk,
kes kalmule sammub —
vaid noor, kes farmukal tahtel
uudismail matkab,
lihsed tulvil täis rammu
isade tööd innuga jätkab:
et elada rahvaste peres
väärikat elu.

J. Paim.

Kr. Raud

Linna ehitamine

20 aastat inimarmastuse tööd

Eesti Punane Rist 1919—1939

Eeloleval vabaduspäeval möödub 20 aastat suure ligimesearmastuse organisatsiooni, Eesti Punase Risti, asutamispäevast.

Eesti Punane Rist on täpselt üks aasta noorem kui Eesti Vabariik. E. V. esimesel aastapäeval, 24. veebruaril 1919. a., kinnitas Ajutine Valitsus Eesti Punase Risti põhikirja, millise otsusega pandi ametlik alus organiseeritud ligimeseteenimise tööle.

Enne kui lähemalt vaatleme meile lähedase juubilari töösaavutusi, peatugem põgusalt rahvusvahelise Punase Risti tekkimislool.

Teame, et inimesed, need arupäised olevused ja looduse kuningad, pole kogu inimajaloo kestes kahjuks suutnud omavahelisi tülisid ja arusaamatusi lahendada teisiti kui veriste kokkupõrgetega sõjas.

Ühest sellasest kokkupõrkest 19. sajandi keskel, Solferino lahingust (Põhja-Itaalias), võttis osa ka Genfi linna kodanik Henry Dunant, kellele lahingu kohutavad tagajärjed avaldasid masendavat mõju. Nähes

Henry Dunant

tuhandeid haavatuid lahinguväljal päevade kaupa kisendavat abi järele otsustas see tulinahingeline mees kogu oma edaspidise elu pühendada sõjaväelaste pehendamiseks ja vältimiseks. Ta avaldas raamatu, nimega „Mälestusi Solferinost“, milles kutsus üles kogu maailma riike asutama organisatsioon, kes võtaksid enda hooldamisele sõdades kannatada saanud inimesed, kes hoolitseksid tõhusa sanitaarpersonaali väljaõpetamise eest ja kes rahvusvahelises ulatuses töötaksid sõbralikus ning rahutahtelises vaimus.

Sellel üleskutsel oligi edu. 1863. a. asutati Genfis vastav organisatsioon ja võeti vastu rahvusvaheline leping, n.-n. Genfi konventsioon, millega ühinenud riikide valitsused kohustuvad oma piirides ellu kutsuma abistamiseltse, mis rahvusvaheliselt oleksid tihedaimas koostöös. Selle ulatusliku, kogu haritud maailma haarava organisatsiooni embleemiks ja nimeks sai Punane Rist, austamaks idee algatajat Henry Dunant'i ja ta kodumaad (Šveitsi lipuvärvideks on teatavasti valge rist punasel põhjal).

Eesti Punane Rist tekkis Vabadussõja karmides oludes. Sellest kirjutab EPR asutajaid ja praegune Eesti Punase Risti president san.-kindral H. Leement:

„Vaevalt oli Ajutine Valitsus asunud oma ametikohuste täitmisele, kui meilt meie kauaigatsetud vabadus jälle taheti võtta. Valitsus ei olnud sõjaks sugugi ette valmistatud. Sõjaväe tervishoiuvalitsus oli korraldamata, frondilt oli aga oodata haavatuid ja haigeid... Siin ei võinud jääda ootama paremaid aegu, seltskond pidi tulema appi valitsusele.

„Ühistöö“ juures töötas küll ööd kui päevad osakond, kes haavatute ja haigete eest hoolitses. Olles tol korral Narva frondil diviisiarstiks ja ühtlasi haavatute ja haigete evakuatsiooni juhatajaks tundsin olukorda. Tulin veendumusele, et teisiti ei saa, peab kutsuma ellu organisatsiooni, kes pühendaks oma täie energia selleks, et pakkuda primitiivseimatki abi haavatutele ja haigetele, vähimalt seni kuni sellekohased valitsusorganid nii-öelda jalad alla saavad. Rääkisin läbi mõne agarama seltskonnategelasega. Oldi nõus. Töötasime

*Eesti Punase
Risti president
kindral-med.
H. Leesment*

kiires korras organisatsiooni põhikirja valmis, nimeks otsustasime sellele anda **E e s t i P u n a s e R i s t i S e l t s**.

Ülirohke töö ootas noort seltsi tühja kasaga. Tänutundega tuletame meele „Ühis-tööd“, kellelt pärandasime haavatutele ja haigetele abiandmise osakonna kogu sisseseadega ja kes meile esimesena annetas 25.000 marka. Sellega alustasime. Kõigepealt oli tarvis korraldada haiglaid sõdurite jaoks — pärastpoole oli neid tervelt 16 Punase Risti korraldamisel —, läbisõitjad haavatud ja haiged, osalt ka sõdurid, vajasisid toitluspunkte, need asutati mitmel pool frondil ja selja taga. Transpordil olid üliirasked, ka neid tuli parandada. Raudteevalitsus ehitas Punase Risti ettepanekul mitmed vagunid selleks otstarbeks ümber, samuti asutati ja ehitati terve desinfektsiooni-saunarong frondi tarveteks. Raske oli see aeg, kuid et valitsus ja seltskond töötasid käsi-käes, saime suurematest raskustest üle. Sõjaministerium avas oma toiduainete laod; kui puudus tuli, korjati maalt taludest lisa.

Tõttasid appi ka teised Punased Ristid, nii soomlased, daanlased, inglased ja eriti Ameerika Punane Rist, kellele meie võlgneme suurt tänu. Sõda küll võideti, kuid löödud haa-

vad olid sügavad ja rasked, ka neid tuli Punasel Ristil aidata parandada.“

Sõjaraskusis esimese karastuse saanud õilis organisatsioon ei pannud sõja lõppedes käsi rüppe, vaid on kahe aastakümne jooksul töötanud üha suureneva pinge ja ettevõtlikkusega. Kui selle lühikese juubelikirjutuse raamides märgime sellaseid asutusi ja ettevõtteid, nagu paljud lastekodud ja suvikolooniad, K. Pätsi nimeline vabaõhukool, sanatooriumid, invaliidide kodu, ambulatooriumid, kiirabi-autod, esmaabipunktid, päästejaamad mererannal, suur samariitlaste organisatsioon, ödede ja vetelpäästjate ühingud jne. jne. — siis oleme maininud ainult osakese Eesti Punase Risti tohtusuurerst ligimesearmastuse tööst. Ja lõpeks Eesti Noorte Punane Rist, kelle lipu all on 15 aasta jooksul kasvanud ja õppinud kümned tuhanded eesti noored, ning käesolev ajakiri „Meie Noorus“ — need eeskätt on võimsad monumendid Eesti Punase Risti õnnisrikkale tööle.

Oleme kindlad, et noorte-punaseristlaste ligi kahekümne tuhandepäine hulk ja teised „Meie Nooruse“ lugejad Eesti Punasele Ristile juubeli puhul vaimus läkitavad oma südamikemad õnnitlused ning töötavad kasvada ta töö väärikaiks jatkajaks.

(2. järg)

IV.

Tiidu ja Milli vanematele teeb laste pühade-üllatus muidugi suurt rõõmu. Isa patustab Tiidu õlale, ja ema silitab Milli pead. Siis võtab isa väikese Malle käte vahele ja tõstab ta kõrgele lae alla, nii et Malle heameelest valjusti kikkab. Lõpuks lauldakse üheskoos veel mitu ilusat jõululaulu.

Aarele ja Ilmarile meeldib autojuhi korteris nii väga, et ei tahaks ära minnagi. Aga kell seitse peavad nad kodus olema, seepärast pole midagi parata: tuleb uute sõpradega jumalaga jätta.

„Varsti tuleme jälle!“ töötab Aare minema hakates.

„Tingimata tuleme,“ ütleb Ilmar.

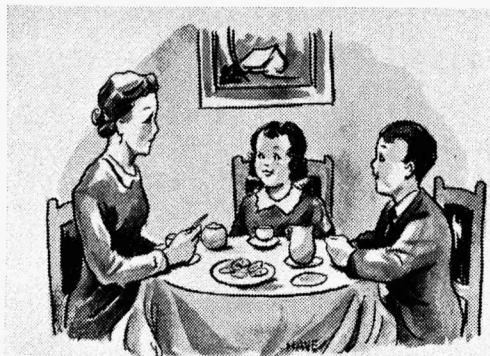
„Nägemiseni!“ hüüavad Milli ja Tiit neile järele. „Nägemiseni!“ hüüab ka väike Malle: „Kui tulete, siis saate jälle süüa, marini-veeritud heeringaid ja saia ja...“

Aare naerab ja vibutab kätt Malle poole. Ilmar noogutab üle õla veel kord Tiidule pead.

„Ära siis neid v a n u s u s k i unusta!“ sõnab Tiit.

„Ei unusta!“ vastab Ilmar.

Ning parimas tujus jõuavad Aare ja Ilmar koju.

Söögitoas on laud kaetud

Aare kasvataja, preili Pilvet, on vahepeal ka juba koju tulnud. „Väikeses“ söögitoas on laud kaetud preili Pilvetile, Aarele ja Ilmarile; suures söögitoas kaetakse lauda õhtuks saabunud külalistele. Kui majas on külalisi, söövad lapsed harilikult preili Pilvetiga „väikeses“ söögitoas.

Täna õhtul pole Aarel ega Ilmaril mahti süüa, nad jutustavad oma huvitavast külaskäigust.

„Tiit on tore poiss,“ kiidab Ilmar ikka jälle: „Ja Milli ja Malle on toredad tüdrukud.“

„Ja jõuluvorstid on kangesti maitsvad,“ täiendab Aare.

Preili Pilvet lubab juba lähemal päevil tutvuda Milliga, Tiiduga, Mallega ja nende vanematega.

„Olen kindel, et nad kõik teilegi meeldivad,“ ütleb Aare. „Ja siis tohime neid jälle külastada, eks?“

„Arvan, et mul vist põhjust ei ole teile seda keelda,“ ütleb preili Pilvet.

Kuid niipea ei saa siiski autojuhi laste külastamisest asja. Teisel jõulupühäl on Aare ja Ilmar tädi juures lastepidu, kus Aare ja Ilmar veedavad terve pärastlõuna. Kolmandal pühäl külastavad Aaret tema väikesed sõbratarid ja Ilmarit koolivennad. Pärast pühi peab Ilmar voodisse heitma ägeda seederikke pärast, Aarel aga on kerge nohu.

Siis järgneb vana aasta õhtu igasuguste lõbustustega. Näärpäeval on Aare ja Ilmar teatris lasteetendusel. Teisel jaanuaril korraldab vanaema laste koosviibimise tantsuettekannetega. Seepeale sõidab preili Pilvet Aare ja Ilmariga mõneks päevaks maale onu juure. Vähehaaval unustavad Aare ja Ilmar oma uued sõbrad, Milli, Tiidu ja Malle. Ilmaril pole sedagi meeles, et ta lubas Tiidule laenata oma vanad suusad.

Pärast kolmekuninga-päeva tuleb äkki tugev sula, maa läheb täitsa paljaks, nüüd poleks suuskadega enam midagi peale hakatagi...

Alles jaanuari lõpul muutub ilm uuesti külmemaks. Hakkab kerget lund sadama. Preili Pilvet läheb Aare ja Ilmariga maja ümber olevasse avarasse aeda, paneb nad seal lumesõda pidama, nii et mõlematel pösed värskest õhust hakkavad punetama.

Ilmar tüdineb varsti lumepallide pildumisest. Tal hakkab igav, meelsasti pöördus ta tuppa tagasi, kui preili Pilvet lubaks.

„Mul on külm,“ ütleb ta tusaselt.

„Jookse!“ soovitab preili Pilvet. „Liigu, siis saad sooja.“

Pahaselt eemaldub Ilmar, hakkab aeglaselt aia kaugema nurga poole minema. Natukese aja pärast tõstab ta kuulatades pead. Eemalt kostab vallatut naeru ja kilkeid.

„Kes seal siis nii lõbusasti käratseb?“ mõtleb Ilmar lähenedes. „Kära kostab autojuhi majakese poolt...“ Äkki meenuvad Ilmarile Tiit, Milli ja Malle. „Vist nemand!“ arvab ta. „Mis nad küll peaksid seal tegema?“

Ilmar läheneb nüüd pooljoostes autojuhi majakesele. See asetseb kõrvalises aianurgas, esiküljega tänava poole; majakeses on kaks korterit: peale autojuhi elab seal aednikmajahoidja.

Ilmar jääb noorte kuuskede salga varju seisma ja vaatab. Autojuhi lapsed on endale komposti-hunnikust kelgumäe teinud. Lume-labidaga on lund kokku kantud kogu ümbruskonnast, ja väikese kelguga lastakse nüüd kordamööda mäest alla. Kuid maa on alles poolpaljas, lumekord õhuke; „mäelt“ tulles jookseb kelk iga kord liivasele teele, takerdub sinna ja läheb ümber. Ning siis on lõbu ja nalja laialt: naerab see, kes ümber kukkus, ja naeravad pealtvaatajad. Ilmargi hakkab naerma.

„Las mina katsun ka kord!“ ütleb ta teiste juure minnes. „Kole lõbus on alla lasta...“

Tiit vaatab üles:

„Ilmar!“ sõnab ta siis rõõmsalt. „No tere!“

„Tere, Tiit!“ vastab Ilmar. „Tere, Milli ja Malle! Ma kuulsin, et teil oli siin palju nalja; tulin vaatama...“

„Nalja saab siin küll,“ naeratab Milli. „Ega see mingi õige kelgutamine veel ei olegi — rohkem naljaasi...“

„Minule meeldib, kui saab nalja!“ kiidab Malle. „Võta kelk, Ilmar, katsu kui hea on alla lasta.“

Ilmar võtab kelgu, läheb mäele ja laskub alla. Kelk takerdub jällegi liivasse ja läheb ümber.

„Ai!“ ütleb Ilmar ja ajab ennast nohinal maast jalule.

„Kas said haiget?“ küsib Milli.

„Oh ei...“ pomiseb Ilmar. „Pole midagi...“

„Tema on ju habras,“ nendib Malle tõsiselt. „Ta pole harjunud kõva maaga.“

Ilmaril on piinlik; ta tunneb isegi, et ta on liiga hellik ja kipub aietama seal, kus teised laginal naeravad.

„Las ma katsun veel kord,“ ütleb ta Tiidule näkku vaadates.

„No katsu jah,“ vastab Tiit heatahtlikult. „Lund on ju vähe küll, aga...“

Temagi on küljeli maas

„Ei sellest ole midagi,“ ümiseb Ilmar ja libistab end uuesti „mäest“ alla. Jälle läheb kelk ümber, ja taas aietab Ilmar.

„Tiit, lase nüüd sina!“ käsutab Malle.

„Tiit võtab kelgu, läheb mäele, sõidab alla... Potsti on temagi küljeli maas kogu kelguga. Mütski veereb peast. Naerdes tõuseb Tiit jalule.“

„Nüüd Malle!“ ütleb ta oma reipal viisil. „Siis Milli!“

„Ja siis tuleb tuppa minna,“ lõpetab Milli asjalikult. „Ema ootab. Homme kelgutame jälle.“

„Kas tohin homme jälle tulla?“ küsib Ilmar.

„Miks ei tohi?“ naerab Tiit. „Aga ei tea, kas tuled, tookord lubasid ka, aga...“

„Õigus jah,“ sõnab Ilmar. „Ma ju lubasin sulle suusad lasta pööningult otsida ja... Kas ootasid küll?“

„Ootasin. Aga siis läks lumi ära. Ja nüüd saan varsti oma suusad, sünnipäevaks pole enam nädalatki aega,“ ütleb Tiit.

„Kahju küll, et sa asjata pidid ootama.“ algab Ilmar. Aga Tiit ütleb ruttu vahele:

„Mis nüüd sellest enam. Peaks aga nüüd hästi palju lund sadama, et oleks hea proovida oma suuski...“

V.

Õhtul ühes Aarega preili Pilveti mugavas toas istudes jutustas Ilmar autojuhi laste kelgumäest.

„Seda tahan minagi näha,“ ütles Aare kohe. „Lähme homme vaatama, preili!“

„Seda teeme!“ oli preili Pilvet nõus. „Tutvusin hiljuti Milli, Tiidu ja Mallega. Tahaksin tutvuda ka nende kelgumäega.“

„Ja minagi tohin seal kelgutada?“ küsis Aare.

„Tohid, kui soovid,“ vastas preili Pilvet.

Järgmise päeva pärastlõunal mindi varakult aeda ja suunduti kohe autojuhi majakese poole. Kelgumäe juures polnud aga kedagi peale väikese Malle.

„Tere, Malle!“ hüüdis Aare juba eemalt. „Kus teised on?“

„Tere,“ vastas Malle. „Neil pole aega. Nad teevad tööd.“

„Tööd?“ imestas Ilmar. „Mis tööd?“

„Kas õpivad?“ küsis Aare.

„Eeei...“ sõnas Malle. „Õppimine pole töö; õppimine on õppimine. Töö on see, kui... kui emaga koos tööd tehakse.“

Preili Pilvet naeratas ja küsis siis omakorda:

„Missugust tööd nad emaga koos teevad?“

„Parandavad nukkusid,“ vastas Malle.

Aare ajas silmad pärani:

„Kelle nukkusid?“

„Nuku-liiniku nukkusid,“ vastas Malle tähtsalt. „Neid, mis katki on läinud ja nuku-liinikusse on viidud.“

„Nii-nii,“ ütles preili Pilvet. „Sinu ema töötab siis nuku-kliinikule, saab sealt tööd?“

„Jah,“ jutustas Malle vilkalt. „Pärast pühi saab tööd vähe, aga seekord siiski sai üsna palju. Ja ruttu taheti kätte saada. Terve kari nukke. Laud on toas nukke täis. Ja nukukleite.“

„Oi, küll see võib huvitav olla!“ hüüatas Aare. „Seda tahaksin ma näha! Mis sa arvad, Malle, kas võib vaatama minna.“

„Kelguta mind, siis ma lähen küsin emalt, kas võib,“ ütles Malle.

Aare hakkas naerma, vaatas siis kelku ja ütles:

„Sul on nii pisike kelk, ma ei oska sind sellega sõidutada.“

„Võta nõorist kinni ja vea!“ õpetas Malle.

Aare võttis nõorist kinni, ja Malle istus kelgule. Aare katsus vedada, kuid kelk ei liikunud paigastki.

„Ma ei jaksa,“ ütles Aare. „Lund on vähe.“

„Tiit jaksab!“ kiitles Malle. „Tiit on tugev.“

„Ilmar, tule aita sina ka,“ kutsus Aare.

„Mina —“ ümastas Ilmar, läks aga siiski. Ja kahekesi hakkasid Aaret-Ilmarit vedama.

Malle kilkas heameelest ja hüüdis: „Nõõ!“

Ilmar hakkas varsti ähkima ja ütles:

„Mina enam ei viitsi!“

„Vea veel! Tiit veab kaua-kaua,“ ütles Malle. „Tiit on tugev.“

Ilmar ütles Aarele: „Noh!“ ja kahekesi hakkasid nad jälle kelku vedama.

„Vedage hästi kaugele!“ hüüdis Malle. „Siis näitan teile nukkude parandamist.“

„Sa ei teagi veel, kas su ema lubab...“ alustas Aare.

Kuid Malle ütles enesekindlalt vahele:

„Lubab küll, kui mina ise palun. Ja kui te midagi ei kipu näpuga katsuma. Katsuda ei tohi — teete veel midagi katki.“

Selle peale ei julgenud Aaret-Ilmarit midagi vastata. Neil endilgi oli tunne, et nad olid saamatud olendid, keda ei võinud lasta tõsise töö ligidale. Vaikides vedasid nad kelku.

„Nüüd aitab!“ ütles Malle viimaks. „Aitäh!.. Ma lähen ja küsin emalt; te võite niikaua kelgutada...“ Ja Malle jooksis majja.

„Vedage hästi kaugele!“

Kuigi kaua ta ära ei olnud, ja tagasi tulles oli tal Tiit kaasas.

„Tere, Ilmar! Tere, Aare!“ hüüdis Tiit. „Seekord siis pidasite sõna ja tulite.“ Nüüd alles märkas ta preili Pilvetit ja tegi naljaka väikese kummarduse. „Tere, preili Pilvet. Vabandage, et ma nii käratsen... Aga nüüd olge head, astuge kõik meie poole sisse. Ema laseb paluda.“

„Ja ema ütles, et ärge pahaks —“ tahtis ka Malle midagi ütelda.

„Ah jah,“ tuli Tiidul meele: „Ei maksa pahaks panna, kui meil kõik kõige paremas korras pona — kõva tööpäev täna, kõik kohad nukkude päid-jalgu täis... Et hakkame's minema või?“

„Hakkame jah,“ ütles preili Pilvet.

Ja robinal astusid kõik pimedasse kotta.

„Ma teen kohe valgust,“ ütles Tiit.

„Mina ise!“ hüüdis Malle ja vajutas prõksti lültille.

„Jätame kalossid siiasamasse,“ ütles Tiit.

„Ma teen nad lumest puhtaks, siis toon pärsast sisse.“

Oli müdinat ja kobinat, ähkimist ja puhkimist. Siis avas Malle köögiukse ja ütles: „Tulge nüüd sisse! Palitud võite kööki panna, need pole lumised.“

„Kui hea soe on köögis!“ kiitis Aare.

Toast tuli Milli, aitas külalistel üleriided seljast ja kutsus nad tuppa.

Siin oli suur laud üleni täis nukke, nukujäsemeid ja igavärvilisi niidelappe. Laua juurest tõusis Milli ja Tiidu ema ning ulatas teretamiseks käe enne preili Pilvetile, siis Aarele ja Ilmarile.

Malle pani preili Pilveti mugavasse tugi-tooli istuma, Tiit ütles:

„Aare ja Ilmar, tulge siia laua juure; ma näitan teile, kuidas nuku-kliinik töötab. Näete, siin karbis on parema käe liikmed, siin vasema; ja siin on jalad. Mul jäi parajasti jalgade panemine pooleli. Siin on kumminöör, sellest lõikan paraja jupi — vaat nii! Nüüd kinnitan nööri otsa siia jala külge — näete, siin on selleks värke haak. Nööri teise otsa pistan nuku kaelast läbi — keha on seest õõnes. Ja nüüd kinnitan otsa teise jala lõpus olevasse haaki. Ongi valmis — nukul kohe teine nägu, kui tal jalad on!“

„Küll see käis aga ruttu su käes!“ imestas Aare.

„Nüüd veel käed ka külge, siis läheb nukk ema kätte. Ema paneb talle pea otsa ja kleebib siis uue paruka pähe.“

„Ja Milli teeb nukule riided selga! lõpetas Malle. „Tule, Aare, vaata, kuidas

Milli õmbleb nukuriideid. Näe, juba panebki masinale helesinise niidi peale — nüüd tulevad helesinised kleidid. Helesiniseid on kaks; roosasid oli neli, need on juba valmis. Helerohelist oli kolm, need on ka valmis. Igaugu lillelisi on kuus, need on alles tegetmata.“

Õmblusmasin hakkas vurama.

„Eks ole mõnus kuulata?“ ütles Malle õige valjusti masina vurina sekka. „Kas sin a oskad masinaga õmmelda, Aare?“

„Ei oska,“ ütles Aare. „Meile õmbleb õmbleja.“

„Mina küll oskan,“ sõnas Malle: „Kui Milli aitab. Õpi sa ka, siis võid ise oma nukkudele kleite õmmelda.“

„Ma kardan masinaga õmmelda,“ ütles Aare. „Kui nõel äkki läheb sõrmest läbi —“

„Ei lähe. Millil küll ei ole läinud.“

„Aare!“ hüüdis Tiit laua juurest, „Aare, tule nüüd vaata, kuidas ema kleebib nukule juuksed pähe!“

Aare läkski vaatama.

„Vaata õige hoolega!“ rääkis Tiit. „See juustepanemine teeb nudipeast ilusa nuku. Juba ema määriski paruka pahempoolsele küljele liimi — nüüd! Kraps, ja valmis! Juuksed peas, nii mis naksus! Ja mitte üks kriips pole viltu läinud, — minu käes läheb parukas hõlpsasti viltu...“

VI.

„Siis niiviisi tehaksegi nukke!“ imestas Aare. „Kui huvitav!...“ Aarele tuli hea mõte: „Proua, kas tohin tuua oma nuku ka teie kätte parandada? Mu nuku pea on... ma tegin... pühade ajal läks... katki...“

„Küllap ema terveks teeb!“ naeris Tiit. „Too aga nukk siia ühes uue peaga. Kas tead, kust nukupäid saab osta?“

„Ei,“ tunnistas Aare abitult. „Teie siin teate ja oskate nii kole palju...“

„Ja noh, meie ei tule muidu omadega välja!“ naeris Tiit. „Aga ma arvan, et preili Pilvet teab küll, kus nukupäid müüakse...“

„Küll,“ naeratas preili Pilvet: „Olen isegi väikest viisi nukuarsti mänginud, oma nooremate õdede nukke parandanud.“

„Siis on asi korras!“ ütles Tiit: „Ostke pea ja tooge siia. Varsti on Aare nukk jälle terve. „Siis pöördus Tiit ema poole: „Kas tohime nüüd Milliga veerandtunniks välja minna kelgutama? Selg vajub küüru istumisest.“

„Peaksite küll natukeseks ajaks õhu kätte minema. Suurem töö on tehtud,“ ütles ema.

„Siis niivõisi tehaksegi nukke!“

„Tänase õhtusöögi oleme ausalt ära teeninud!“ naeris Tiit: „Noh, noorpere, mantlid selga ja välja! Milli, aita sa Mallet, mina aitan Aaret!... Head aega, ema!“

„Head aega, Tiit! Nägemiseni, Aare ja Ilmar!“ ütles ema sõbralikult: „Nägemiseni, preili Pilvet! Palju lõbu väljas lumes!“

„Puhhh!“ tegi Tiit välja õhu kätte jõudes. „Kui oled mehe moodi tööd teinud, siis alles maitseb puhkus!... Kuhu jäi kelk? Kes laseb esimesena mäest alla? Milli, sina?“

„Milli jah!“ kilkas Malle kepseldes. „Ja siis Tiit! Ja siis jälle Milli! Mina juba sain kelgusõitu.“

„Aga külalised,“ ütles Tiit.

„Nemad võivad lumesõda pidada!“

„Kuidas nad's kahekesi! Neil hakkab igav ja lund ka liiga vähe, — mis sõda sellega saab pidada!... Oi, küll ma tahaksin, et öösel hakkaks sadama ja sajakolm-neli päeva ühtjärke. Siin saaksin oma suuski kohe sünnipäeval proovida!... Aga mis ma nüüd jälle sellest! Korraldame parem mõne ühismängu.“

Seda ettepanekut pooldas ka preili Pilvet, ning varsti oli aed täis kilkeid ja naeru. Lõbutseti suurepäraselt, kuni kõikidel aeg oli koju minna.

Enne lahkuminekut torgatas Tiidule veel midagi pähe:

„Minu sünnipäev on laupäeval, kui peaks vahepeal lund sadama, siis teeme laupäeval kõik koos proovisõitu... Kas jah?“ Ja äkilises ülemeelikusehoos hakkas Tiit hundi-

ratast viskama, kargas siis krapsti jälle jalule ja hõiskas: „Ma ootan seda sünnipäeva kohe nii et... Ja hea meel on mul neist suuskadest üsna hullupööra... Ilmar, kas sul oli ka nii metsikult hea meel, kui said esimesed oma suusad?“

Ilmar ei osanud midagi vastata:

„No jaa...“ ümises ta: „Muidugi oli ka... ma hästi ei mäleta, olin vist nelja-aastane, kui sain esimesed suusad.“ Endamisi aga mõtles Ilmar, et peab küll kangesti hea tunne olema, kui mõnd asja nii väga ootad ja sellest juba ette nii suurt rõõmu tunned.

„Te's tulete laupäeval?“ küsis Tiit uuesti: „Kas või veerandtunniks? Ainult, et ma saaksin teile oma suuski näidata...“

„Kindlasti tuleme,“ ütles preili Pilvet. „Kui vanaks sa saad siis, Tiit?“

„Eks ikka üheksa-aastaseks,“ vastas Tiit. „Siis olen peaaegu niisama vana kui Ilmar.“

„Aga Ilmar saab suvel üheteistkümnepäevaseks,“ ütles Aare.

Tiit naeris.

„Seda'nd muidugi,“ ütles ta siis. „Ega ma mõtelnudki tõsiselt, et jõuan Ilmarile järele... Te's tulete laupäeval?“

„Kas sulle tuleb väga palju külalisi?“ küsis Aare uudishimuliselt.

„Isa ütles, et võin kutsuda mõned koolivennad. Ja ema teeb suure kringli ja keedab kohvi ja mu ristiema tuleb ka ja onu ja...“

„Siis sul pole aegagi meile oma suuski näidata,“ arvas Aare.

„Küllap mul selleks aega on!“ naeris Tiit.

„Kui aga teil aega on vaatama tulla. Ja kohvi pakuksin teile ka ja tutvustaksin oma koolivendi...“

„See on huvitav,“ ütles Aare. „Küllap tuleme. Nägemiseni, Tiit! Nägemiseni, Malle ja Milli! Kui saame, siis tuleme homme ka teiega mängima.“

„Homme on sul tantsutund, Aare,“ tuletas preili Pilvet meele.

„Ah jaa...“ ütles Aare kerge pettumusega. „Ja Ilmaril on inglise keele tund. Homme ei saa me tulla. Aga kui mitte enne, siis laupäeval kindlasti!“ Ja kepseldes pöördus Aare koju minema. Ilmar järgnes temale; viimasena läks preili Pilvet.

Õhtul enne magamaminekut tuli Aare Ilmari tuppa. Ilmar oli küljeli diivanil ja luges.

„Aga Ilmar!“ ütles Aare etteheitvalt: „Sa ju tead, et ei tohi pikutades lugeda, — see rikub silmi.“

„Ära sega!“ vastas Ilmar kärsitult. „Mine minema!“

„Ma tulin midagi ütlema,“ teatas Aare. „Vaata, Ilmar, kui me Tiidu sünnipäevale läheme, siis peaksime Tiidule midagi kinkima...“

„Ega me sünnipäevale lähe,“ ütles Ilmar tusaselt. „Läheme suuski vaatama.“

„Ära torise!“ Aare hea tuju hakkas kaduma: „Alati sa torised ja oled mossis, — Tiit on hoopis teissugune, lõbus ja sõbralik.“

„Tiit ja Tiit, — ega sul enam muud olegi kui Tiit,“ kähvas Ilmar solvunult. „Mine minema, ära tüüta mind oma Tiiduga.“

„Sa's ei taha, et me Tiidule sünnipäevaks midagi kingime?“

„Kingi, kui tahad. Minul pole raha.“

„Aga Ilmar!... Sul on raha küllalt, ma tean. Ja kui ei olekski, siis võiksid isalt küsida. Ma jutustasin isale Tiidust; isa ütles ka, et Tiit on tubli poiss.“

„Kas jätad mind juba kord rahule oma Tiiduga!“ Ilmar ajas end istuli ja lennutas

kõigest jõust raamatu Aare poole. Õnneks ei tabanud ta Aare pead; kiire kummardusega päästis end Aare, ja raamat paiskus tugeva hooga vastu seina.

„Oled vastik poiss!“ ütles Aare ja pöördus minekule.

„Vastik, siis vastik, — see pole sinu asi! Ära tüki mu tuppa, kui ma vastik olen!“ rae-vutses Ilmar.

„Ära ärritu, juba ma lähen!“ tähendas Aare nipsakalt ja väljus toast. Ukse sulges ta enda taga õige ettevaatlikult. See vihastas Ilmarit veelgi rohkem; ta tõusis, võttis raamatu seina äärest maast ja virutas uuesti vastu seina, nii et raamat nätsatas. Ta vihkas äkki Aaret ja vihkas Tiitu.

„Isa peaks Tiidu isa vallandama!“ mõtles ta süngelt, „siis kaoks Tiit meie lähedusest... Tiidu sünnipäevale ma igatahes ei lähe. Aare mingu üksi, kui tahab...“ Ning Ilmar võttis raamatu, viskus pikali ja hakkas lugema. Kuid huvi raamatu vastu oli kadunud.

(Järgneb.)

Noorte laul kodumaale

Ta helgib nüüd ümber ja sähvatab peas —
me kodumaal tõusnud päike,
nüüd valguses, julguses noorte read
seavad ja sihivad käike.

Meid juhivad isade sangariteod
hoidma kord võidet aaret,
et iial, ei iial miski seoks
Eestimaa vaba taret.

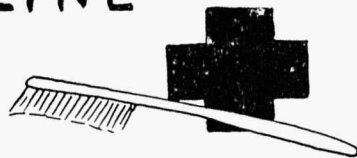
Sest valguses, julguses edasi nüüd
me rõõmuga seame käike,
on tegudeks saanud isade püüd:
meil säramas vaba päike.

MADLI KIVIMÄE

TERVISHOIULINE

A B C

Tervishoiu põhiküsimusist

Dr. med. M. Kask

Igapäevases elus me suurt ei mõtle ei tervisele ega haigusile. Me ei mõtle sellele, missuguseid hüvesid enesega kaasas kannab hea tervis; me ei kujutle, missugust vaeva ja häda toovad enesega tervisehäired ja haigused.

Tavaliselt jätame suurel määral oma tervise eest hoolitsemise oma organismi ja selle üksikute elundkondade hooleks. Tõepoolest organism oma keeruliste talituste ja üksikute elundite koostöoga taotleb elu alalhoidu — pikka iga ja head tervist. Ta tuleb sellega üsna hästigi toime loomulikes tingimuses.

Alama-arenemisastmelised loomad, jah, õigupoolest kõik elusolendid peale inimese, elavad ja on terved põhilise elu alahoiu instinkti ehk vaistu tõttu. Loomad leiavad vaistlikult häid söödamaid ja joogikohti, vaistlikult nad põgenevad ohtude eest või väldivad neid; rändlinnud sooritavad pikki reise lõunamailt põhjamaile ja tagasi jällegi vaistlikult; kalad leiavad vaistlikult teed laias meres parematele söödakohtadele, kudemispaikadesse jne.

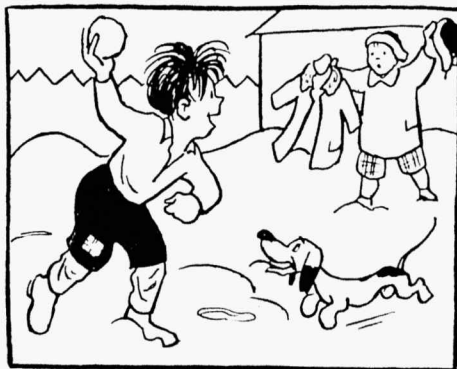
Inimene, kes oma suure mõistuse abil on ise võimeline kujundama ümbrust ja eluaset ning elutingimusi omaenese tahte kohaselt, kes on allutanud oma tahte elava ja elutu looduse, kes on loonud kõrge kultuuri ja tsivilisatsiooni, on suurel määral allutanud oma tahte ka iseenda organismi ja elu. Ei saa ütelda, et instinktid juhivad täiel määral inimest, küll saame aga ütelda, et inimene valitseb ka teataval määral oma instinktide üle.

Metsloom, kes tunneb nälga, täidab oma kõhu niipea kui ta leiab midagi söödavat. Nälgiv inimene peab mõnikord sundima end edasi nälgima ega lähe oma instinktide „voliga“ võrrase toidukambrisse.

Kuna nii inimese mõistus dikteerib, mida süüa ja juua, kuidas riietuda, missuguses elamus elada jne., siis peab inimese mõistus vähimalt osa instinktide ülesandest võtma enda peale. Inimene peab niisiis mõistuse abil hoolitsema oma elu ja tervise eest, ka nende elu ja tervise eest, kes ise seda ei suuda (väikesed lapsed, raudgad, haiged, vigased jne.).

Kõik see, mida me mõistame tervishoiu nimetuse all, on suurel määral inimõistuse saavutus. Tervishoid ja selle rakendamine tegelikku ellu on saanud võimalikuks selles ulatuses, kui võrd inimkond on tundma õppinud neid tingimusi ja põhjusi, mis põhjustavad tervise häireid ja haigusi, ja kui võrd inimkond on tundma ja hindama õppinud neid tingimusi ja tegureid, mis väldivad haiguste tekkimist ja mis suurendavad inimese kehalist ja vaimset tublidust.

Keskajal ja veel varemgi, kui kõike seda ei tuntud, mida tuntakse praegu, möllasid mitmesugused taudid ja tõved tõkestamatult — inimesed surid tuhandete ja sadade tuhandete viisi nagu kärbsed. Näit. meiegi maal möllas suure põhjasõja ajal katk. Keda sõda ei tapnud, selle tappis katk, nii et võidi ütelda: „Katk tegi maa nii lagedaks, et Riia ja Tallinna vahel polnud kuulda ei kuke laulu ega koera haukumist“.

Lugu

Nüüd, kus tunneme katkuhaiguse põhjusi ja katku levimisviise, pole seesugust laastamist enam karta. Nii kaitseb meid mõistus katku eest.

Varematel aegadel tegid kohutavat laastamistööd inimkonnas rööved (võime meiegi keskealiste ja vanemate inimeste seas leida röögearmidest moonutatud nägudega inimesi), nüüd on tänu inglise arstile Edward Jenner'ile (sündis 1749. a., suri 1823. a.) röögehaigus kadunud igal pool, kus inimesi kaitstakse röögetevastase kaitsepookimisega („röögete panemine“).

Tiisikus, mis ka praegu nõuab rohkeid ohvreid, oli möödunud sajandi algul mitu korda enam levinud kui praegu. Kui hakati parandama inimeste üldisi elu- ja tervishoiulisi tingimusi (paremad elamud, parem toit, puhtuse nõuete täitmine jne.), siis hakkas vähenema ka haigestus tiisikusse.

Ka praegusel ajal võime väga selgesti tähele panna tervishoiu head mõju. Maades, kus tervishoiuline tase on kõrge, elavad inimesed kõrge vanuseni, kannatavad vähem haiguste all ja suudavad seetõttu omakorda inimkonnale tuua rohkem kasu ja teha head. Seesugustest maadest võiks eeskätt nimetada Skandinaavia maid, Inglismaad, Ameerika Ühendriike jt.

Neis maades aga, kus tervishoiuline tase on madal ja kus tervishoiu nõudeid kuigi suurel määral ei täideta, on pilt vastupidine; näit. Hiinas, Indias ja mitmesugustes teistes Aasia ja Aafrika maades surevad inimesed võrdlemisi noores eas mitmesugustesse haigustesse.

Missugused on siis need tervishoiulised vahendid ja abinõud, mis võimaldavad vältida haigusi ning elada hea tervise juures kõrge vanuseni?

Siin peame vahet tegema ühiskondliku ehk sotsiaalse ja isikliku tervishoiu vahel.

Ühiskondliku tervishoiu ülesandeks on hoolitseda kogu ühiskonna või üksikute ühiskonna kihtide tervise ja heaolu eest. Üksik-isik jääb enam-vähem tagaplaanile. Kui näit. keegi lahtise tuberkuloosiga isik paigutatakse sanatooriumi, siis ühiskonna tervishoiu seisukohalt ei toimu see nii väga selle üksikisiku huvides, vaid selle ohtliku isiku (lahtise tuberkuloosi haige) kõrvaldamisega ühiskonnast kaitstakse ühiskonda tuberkuloosinakkuse eest.

Leepira- ehk pidalitõbised paigutatakse leprosooriumi sellepärast, et nad terveid isikuid ei nakataks. Ka siin on ühiskonna huvid esirinnas. Leprosooriumi paigutatud isikute saatus tuleb kõne alla alles teises järjekorras. Vanasti ei hoollitud leepirahaigete üldse mitte, nad lihtsalt kihutati ühiskonnast välja.

Ühiskonna huvides toimub ka peamiselt suгуhaiguste ja alkoholismi, ka suhkurtõve ja vähktõve vastu võitlemine, arstiabi korraldamine üldse. Ühiskonna tervise ja heaolu huvides toimub ka lastekaitse, vaimuhaiguste vastu võitlemine, töökaitse, töökindlustus, vanusekindlustus ja palju muud.

Siia kuulub ka veevärkide ja reovee-kanalisatsiooni ehitamine, elukorteri viletsuse kaotamine — ühe sõnaga, kõik see, mis taotleb ühiskonna tervise kaitset ja kus üksikisik oma jõu ja võimuga kuigi palju ei saaks teostada.

Isikliku tervishoiu tähelepanu keskuseks on üksikinimene. Nägime, et lõppeks ka ühiskonna tervishoid taotleb üksikinimene tervist ja heaolu, kuid seal on üksikinimene tähtis vaid ühiskonna liikmena, isikuna aga mitte.

Isiklik tervishoiu iga inimene ise hoollitseb oma tervise eest, teatud ulatuses ka oma perekonna liikmete ja üksikute kaasinimene (ligimete) tervise eest.

Isiklik tervishoid taotleb ka oma sihte lihtsamate vahendite ja võtetega, mis üldiselt iga inimese elus on hõlpsasti läbiviidavad. Nende vahendite ja võtete läbiviimine on suurel määral üksikisiku tervishoiulistest teadmistest ja üksikinimese hoolest nende teadmiste kasutamisel omaenese ja ligimete tervise eest hoollitsemisel.

Kes pöörab suurt tähelepanu oma tervisele ja silmas peab oma elus tervishoiu nõudeid, see võib loota pikale eale ja tervele ning õnnelikale elule. Kui me vaatleme kõrge vanuseni elanud inimesi, kes selle juures ikkagi on veel tublid ja elujõulised, ja küsime, kuidas nad seda on teinud, siis nende vastuseist ja seletustist selgub, et nad on elanud korralikku elu — on pidanud mõõtu söömises ja joomises, on olnud karsked (või vähemalt parajuslased), on õigesti jaotanud oma päeva töö ja puhkuse ning meelelahutuste vahel, on täitnud elementaarseid isikliku tervishoiu nõudeid ihupuhtuse, riietuse, elamu-tervishoiu ja muude tervishoiu nõuete alal.

See pilt ei vajaks mingit seletust, sest kes „Meie Nooruse“ lugejaist ei tunneks suurt noortesõpra, 23. veebruaril s. a. 65-aastaseks saaval Vabariigi Presidenti? Aga kes on too noorur? Terasemal vaatlemisel leiame tuttavaid jooni. See on K. Päts umbes 50 aastat tagasi, kooliõpilasena. Pilt on tehtud ainukese säilinud eksemplari järgi, pääses „Meie Nooruse“ kaudu esmakordselt avalikuse ette

Teisest küljest võime üsna kindlasti ette ütelda, et nende inimeste elu kujuneb lühikeseks ja viletsaks, kes ei pea mõõtu söömisel (rasvumine jne.) ega joomises (alkoholism), kes elavad räpaselt ja kasimatult, kes ei täida mingeid isikliku tervishoiu nõudeid.

Nii on suurel määral iga inimese enda teha, kas ta tahab elada kaua ja hea tervise juures või vähe ja virilalt. Tähtis on seejuures, mida igaüks peab teadma tervishoiust ja mida igaüks peab tegema oma ja ligimeste tervise ja kehale ning vaimse tubliduse heaks.

Käesolevas kirjutuses ei puudutata üksikasju, see jääb erikirjutuste hooleks, mida „Meie Noorus“ on avaldama hakanud juba esimesest numbrist alates. Siin on antud vaid põhimõtted tervishoiu küsimuste üldise seose selgitamiseks.

Noorsoo-org-ide peavanem kindral J. Laidoner sai 12. veebr. s. a. 55-aastaseks. Pildil kindral J. Laidoner avamas tema nimelist E. Punase Risti sanatooriumi Haapsalus

Hoiatav tulekuma

Eduard Triik

Kirjutati aastat 1918. Meie kodumaa nurmedel mässas karm ja hävitav sõda. Vaenulised väed olid tunginud eestlaste kodudesse. Kõik mehed ja poisidki, kes juba olid suutelised relva kandma, lahkusid vaenlase lähenedes kodudest. Nad koondusid malevatesse, et maale tunginud vaenlase vastu ühiselt välja astuda.

Eriti agarad olid noored. Nad otse põlesid tegutsemisihas ja ootasid pikisilmi võimalust kodumaa kaitsjate ridadesse astumiseks. Nende päid täitis vaid üks arusaamine: kodumaa vajab kaitsjaid!

Sellane oli meeoleolu ka Juta kodus, kui algas Eesti Vabadussõda. Juta kuuteistkümneme-aastane vend Ülo ja temast aasta noorem Enn kippusid mõlemad sõdijate ridadesse. Ei aidanud siin isa hoiatused ega ema manitsevad hädaldamised; poisid läksid. Ülo otse rindele, Enn nooremana aga tagalasse riigikaitses tööle. Ja neile järgnes isagi.

Väike Juta jäi nüüd ainsana oma emale seltsiks ja koduhoidjaks. Kodu, kus seni isa ja kaks venda nendega koos olid elanud, tundus nüüd tühjana ja kuidagi võõrana. Ei olnud siin enam isa mõnusat juttu ega vendade lõbusat hullamist. Emagi oli nende lahkumise järele muutunud hoopis vaiksemaks ja tusa-semaks.

Kuid tühi ei olnud Jutale mitte ainult tema kodu. Ka aeg tundus pikana ja igavana. Päevast päeva ootasid Juta ja ema teateid sõjasviibijailt. Aegsasti enne rongi saabumist ruttas Juta jaama, et rongiga tulevale postile vastu rutata. Ja kui siis isalt või vendadelt kiri või kaardike saabus, siis olid kodused ootajad nii õnnelikud, nagu oleks neile mingi eriline üllatus osaks saanud.

Rindelt saabusid kurvad teated. Arvult ja jõult suures ülekaalus olev vaenlane tungis armutult peale ja meie vägedel tuli sõja algpäevil samm-sammult taganeda. Paljud vaprad kodumaakaitsjad jätsid seejuures oma elu või tervise ja paljude eesti kodudes valitses neil raskeil päevil lein ning kurbus.

Lähenesid jõulud, 1918. a. jõulud. Sõjamürin kostis juba Juta kodussegi. Rõõmupühad, mida seni Juta kodus igatsusega oli oodatud, ei tootanud nüüd midagi head. Kogu küla vaatas lähenevatele pühadele vastu hirmu ja kartusega. Juba liikus nende kodu ümbruses sõdureid ja mõõdus nende kodutarest sõjapõgenejaid. Jutud, mida viimased kõnelesid, olid hirmuäratavad. Neist kuulis Juta, et vaenlased on kurjad ja halastamatud, viivad ära mis saavad ega tunne halastust kellegi vastu.

„Ema, kas mina ei saaks kuidagi kodumaale kasulik olla?“ päris kaheteistkümneme-aastane Juta ühel päeval emalt, kui lehed jälle tõi teateid vaenlaste edasitungimistest ja meie kodumaakaitsjate ennastalgavast vaprust ning paratamatust taganemisest vastase ülekaalu ees.

„Jät sellased mõtted hoopis mõtlemata, sina oled ju veel väga noor ja pealegi tüdruk,“ vaigistas ema tegevust ihaldavat tütar.

„Aga miks siis poisid selleks rohkem on kõlvulised kui tüdrukud?“ ei suutnud Juta sellest ikkagi aru saada.

„Jätame parem need sõjajutud. Mehed on ikka rohkem sõdureiks loodud ja meie ülesandeks on kodused korras hoida selleks ajaks, kui nad kord sõjast tagasi pööravad,“ vastas ema.

*

Juta koduküla asetses mäe veerul. Siit avanes kaunis vaade ümbrusele. Küla piiras ühel poolt tihed meännik, kuna teisel pool laius avar karjamaa, mida kaugemal piiras jõgi. Karjamaad kattis hõre männivõsastik. Sealtpoolt kostiski tuuliste ilmade puhul sõja kära ja kahurite mürinat.

Saabus jõululapäev. Ilm oli külm ning tuuline. Selgemini kui kunagi varem kostis sõjamüra Juta kõrvu. Ja rohkem kui seni ilmus nende kodukülla eesti sõdureid. Neid tuli nendegi tallu. Nad asusid siia öömajale ja kõnelesid, et vaenlased on teispoole jõe asetsevasse mõisahoonesse tunginud ja ähvardavad lähemal ajal ka nende küla.

See oli ärev aeg. Pakiti ja kanti toidutagavarasid metsa peitu. Sõdurid kaevsid mäekülgedele kraave ja kindlustasid küla ümbrust läheneva vastase pealetungi tagasitõrjumiseks. Olid murerikkad päevad ja unetud ööd.

Ent päevad veeresid päevade järele ja midagi ei juhtunud. Sõdurid kõnelesid, et vaenlased ootavad endile uusi abivägesid ning relvi ja viivitavad seepärast pealetungiga. Ka eesti sõdurid valmistusid vastu pealetungile. Kõiki täitis lahingute-eline ärevus ja teadmatus. Nii möödusid pühad.

Oli tormine öö. Juta viskles unetult voodis. Väljas valitses pilkane pimedus ja Juta mõtted viibisid juba teist kuud kodust emal viibivate omaste juures. Ta vahtis unetult hämara toa lakke ja kuulatas väljas uluva tuule vilistamist ning üksiku koera kaugelt kostvat ulgumist. Ema magas. Umberringi valitses õine vaikus. Torm kangutas aiateivaste ning aknaaramide kallal ja Juta keeras enese hoolega vaipa, et end jahedaks muutunud toas soojendada. Ent uni ei tulnud.

Seal — mis see oli? Kambril seinale ilmus punakas vari. Ega ometi juba hommik? Juta ajas enese sängis istukile ja pööras näo akna poole. Akna taga mühas kõrge mänd ja selle okste vahelt punetas ajuti nagu tulekuma. Mis see küll võis olla?

Tütartlaps ajas enese voodist välja, mässis vaiba keha ümber ja astus akna juure. Ja tõesti — kaugel jõe taga punetas midagi. Männivõsastik takistas lähemat nägemist, aga tuule ees paindudes laskisid oksad punasel helgil siiski läbi kauguse Juta koduaknani tungida.

„Ema, jõe taga põleb midagi!“ hüüdis Juta ärevuses ja tormas ema sängi juure. „Läbi puude paistab punane kuma...“

Emagi astus nüüd akna alla ja silmitses läbi ööpimeduse kaugusse. Samal silmapilgul painutas torm mändide latvu ja läbi oksastiku paistis kaugusest jälle salapäraselt kuma.

„Mis see küll võiks olla?“ arutas emagi. „Venelased asuvad ju hoopis kaugemal mere pool ega tohiks nii lähedale olla jõudnud.“

Nad riietusid kiiresti ja ruttasid välja.

„Sul, Juta, on väledamad jalad, sa jookse naabrite juure,“ tähendas ema tütrele. „Mina äratan mäe jalal olevad sõdurid ja teatan neile salapärasest tulest.“

Juta tõmbas enesele palitu selga, mässis pea ema villasesse rätти ja jooksis naabrite poole, kus ta ohvitserid teadis korteris olevat. Ema aga ruttas mäe jalal asetsevate kaevkute rägastiku poole, kus eesti sõdurid valvel seisid ja kuhu Juta koju paistev tule-

kuma ei võinud paista, kura need asetsesid madalal mäejalal.

Vahepeal oli tuul pilveliniku kuu eest eemale ajanud. Kuu valgus hõlbustas Juta ruttamist ja peagi lähenes ta naabertalu unehõlmas seisvaile hooneile.

„Noh, mida see väike preili siit otsib?“ kõlas ootamatu hää ja maja nurga juurest ilmus nähtavale valvel oleva sõduri kõrge kogu.

Juta jutustas oma tuleku põhjusest ja sõdur ruttas sellest kohe majas puhkajaile teatama.

Vahepeal oldi majas väljast kostnud jutukõmina peale unest virgutud ja kui Juta majja astus, leidis ta enese varsti ohvitseridest püüratuna. Väike sõnumitooja pidi oma tähelepanekuist koduaknal uuesti ja täpselt jutustama. Ta kirjeldas, kuidas ta seinal punakat varju märganud ja kuidas siis kaugelt männivõsastiku tagant punakas tulekuma nende tuppa paistnud. Ohvitserid kuulasid lapse juttu põneva tähelepanuga ja noogutasid siis arusaavalt peaga.

„Tuleb kohe sõdurid äratada ja ennast lahinguvalmis seada.“ tähendas vanem ohvitseridest ja pöördus siis ukse juure seisma jäänud sõduri poole.

„Andke kohe signaali. Enamlased on nähtavasti hüülnud te'ele poole mõisa ja tahavad meid küljelt ootamatu pealetungiga üllatada.“

„Oled tubli tüdruk,“ pöördus ta siis tütarlapselle. „Poleks sina sealt kõrgelt mäeküljelt tulukest märganud, oleks see meile mõnegi raskuse võinud valmistada.“ Ja ohvitser patsutas ergutavalt Juta õlale ning sõlitas ta rätti mässitud pead.

Juta nägu õhetas õnnest ja oma teoga rahulolemisest. Säravil silmil jättis ta lahkete ohvitseridega jumalaga ja ruttas koju tagasi.

Varsti kostsid ka signaalihelid. Sõdurid võrgusid ja ruttasid mäeharjale, et oma silmaga teate ehtsuses veenduda ja olukorraga tutvuda. Kiiresti saadeti piilurid välja.

Hommikuks selgus, et vaenlased tõepoolest olid kavatsenud eestlaste seisukohti kahelt küljelt rünnata ja selleks olid tunginud salaja jõe käänu taha. Vastaste kuri kavatsus aga nurjus tänu Juta kiirele tegutsemisele. Tulekuma põhjustas aga ühe talumehe leidlikkus, kes vaenlaste liikumist märgates üksiku heinaküüni põlema süütas, et sellega eemalviivate eesti vägede tähelepanu sellele ümbrusele juhtida. Ja tema kavalus õnnestus.

Juta aga veendus rahuloluga, et ka väike tüdruk võib olla kodumaale kasulik, kui ta on alati valvel ja kui ta täidab oma kohustusi hästi.

Poisikene

ARTUR ADSON

Säält klassitarest mulle kõlap viil

Üts tsõõrimängu viis.

Jäll ole mina kõndman latse tiil,

Ma poisikene-miis.

Suur akan värvilisi kruutega

Nink pinke rida pikk,

Kon istemi mi ommi pruutega —

Kel naar, nink kellel ikk.

„Sis Joosua läts üle Jordanist

Nink võitse Jeeriku.“

Mi pääkese' täüs kirja kõrdamist

Kui väiku' keriku'.

Ent kenämb olli, kui sai mässädä

— Kuulmeistri är kui läts —,

Tõist pulgakesege sai tüssädä,

Kui vahetusen väits.

Vai täditütär mängse organit,

Sis mina polkat lei.

Vai Vidrik sellät mulle „Morganit“,

Et henge kinni pei —

Artur Adson, tuntud võrumurdeline luuletaja, näitekirjanik, kriitik ja filmitegelane, sai 3. veebr. s. a. 50-aastaseks

Miina Härma, kuulus ja armastatud helilooja, pühitses 9. veebr. s. a. 75-dat sünnipäeva

Reisikirjad

Egiptusest

(Järg)

V. Luksor.

Lõuna poole, otse lõuna poole...

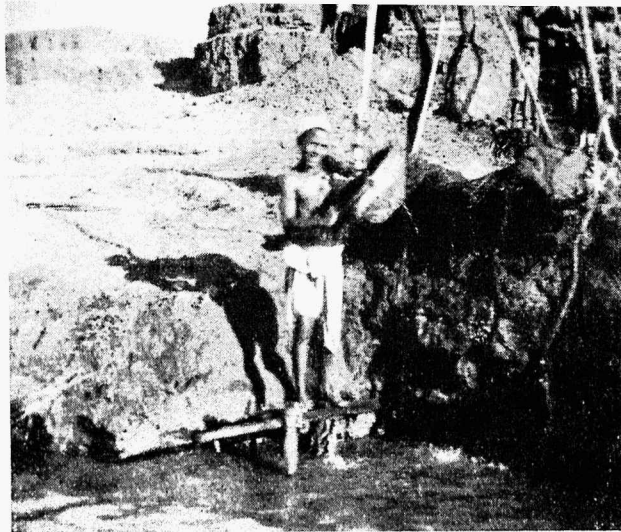
Rong kihutab väsimatult edasi läbi rohelise Niiluse oru, meie aga tunneme väsimust, ehkki istume mugavates kupeeses. Päikesepoolel on aknad suletud ja eriline tihe seadeldis kaitsese päikese ja tolmu vastu ette lastud; teisel poolel on aknad pooleni lahti, sest muidu ei jatkuks õhku hingamiseks, ja siit tungib tolmu sisse nii ohtralt, et vetruvad, nahaga kaetud pingid on paksu tolmukihi all. Iga poole tunni pärast ilmub pikakasvuline tõmmunahaline vagunisajaatja valges mundris, peas punane fess, ja pühib hoolega istmed puhtaks. Kui ta aga väljub, on nad uuesti peene tolmuloori all. Näiliselt asjatu vaev. Aga arvesse võttes, et sõit Kairost Luksorini kestab peagu 12 tundi, peaksid sihtkohta saabuma tolmuvagunid, kui neid teel mitte puhastada.

Huvitav on see „tolmulapp“. See pole hari ega ka riidetükk, pigemini võiks seda pintsliksi nimetada, mille karvad aga on väga pikad võrreldes varrega.

Umbes samasuguseid riistapuid nägin Kairos kärbsapiitsa (chasse-mouche) kohuseid täitmas. Trammi, restoranis, tänaval, tubades oli see omaniku käes alatise tegevuses, et eemale peletada kärbsed. Kärbsed on Egiptuses iseäranis hädadahtlikud seal levinud silmahaiguste tõttu. Üks kolmandik elanikest olevat silmahaiged. Tänaval on näha palju lapsi, rauku, keskealisi, kellele silmad on punased või mädapaiseis ja kes ei mõtlegi varjata oma hirmsat, vastikut haigust. Öudne oli kuulda hoiatust mingi silmahaiguse eest, mis kestab 10 päeva, kuid juba teisel päeval hävitavat silmanägemise.

On hea, et vagunis pole kärbsed, kuid siiski see sõit ei taha millegipärast meeldida: õhk lasub kehal tinana, kurk on kuiv, janu ei kustuta ei arbuus, ei viinamarjad, — seisukord muutub ikka raskemaks ja piinarikkamaks.

Alguses pakub mööduva maastiku jälgimine huvi ja vaheldust, siis tuleb moment, kus pahaselt tunnistad, et lõpuks kõik kordub — kõik need palmisalud, külad, vabrikud, eesliite ja kaamelite karavanid, pühvlid vees ja põllul, kullid sinavas taevas, tagaplaanil mägedesein, jaamades inimesed. Pahast tujust päästaksid ehk muljed Kairost, kuid selle asemel, et meenutada seda, mis meeldis, mõtled kibedusega sellele, mida ei näinud — alabastrimošee rikast sise- must, ei ühtki vaarao muumiat, sest just nüüd olevat egiptlased täitunud pieteeditundega oma kaugete esivanemate vastu, kellede balsameeritud laipu nad enam ei soovi näidata uudishimulikele turistidele. — Oleks see sügav lugupidamistunne oma kuningate vastu ometi ilmunud pärast meid, arvan pahaselt ja vihastun veel rohkem, kui mõtlen sellele, et ei sõitnud Heliopolisse, päikeselinna. Mis sest, et seal olevat vanast ajast

Schaduff, Egiptuse vanimaid põldude niisutamise primitiivseid seadeldisi

pärit vaid üksainus obelisk — päikesekiirte sümbol — selle eest oleksin näinud ühe aktsiaseltsi poolt ühe ropsuga ehitatud moodsat uut linna... Samuti polnud ma sõitnud Heluani, Egiptuse ainsasse supellinna, aga kodumaal olin paar nädalat enne suurt reisi külasnud kõiki supellinna...

Õhk on kuum, hingamine raske, enesetunne halb, seepärast tulevad ka kõik patud ja kasutamatajäänud võimalused silmade ette. Paha tuju ja õhusurve teevad mu rahutuks. Istun kord akna juure, kord ukse juure. Akki panen tähele teab kui mitmendat korda jälle 10—12-aastast Muhamedi koridoris klaasuksest möödumas. Ka seekord ta hoiab rinna kõrgusel midagi. Vaatan tähelepanelikumalt ja muigan: see on vaas, mida harilikult ei näidata ja ka õige nimega ei nimetata... Nähtavasti on kõrval kupees lasterikas perekond ja see kena poisu triibulises maani kuues peab olema lapsehoidja... Mul on tast tõsiselt kahju. Aga ka endast, sest pesu ja riided on läbi higistatud ja pintslimees pühib agaralt istmeilt tolmupilvi mulle näkku... Siis said kuumus ja väsimus must jagu. Kui ma silmad lahti sain, olid vaguni vasakul poolel aknad kinni, paremal aga lahti: tukkumine — või oli see paaritunniline uinak? — päeva kõige kuumemal ajal oli mind värskendanud ja tuuletõmbus viis ka mu paha tuju araabia kõrbesse...

Tilluke jaamahoone, tagasihoidlik valgustus ja võorastemajade agentide kari on esimene ja ka ainuke asi, mis silma puutub, kui me sihtkohas väljume. Kuidas see juhtus, et me selle kätega vehkleva, kisendava ja karjuva parve hulgast endale vististi parima juhi leidsime, on mulle teadmata, aga meil ei tulnud kordagi kahetseda, et me end Abdullah kätte olime usaldanud. Abdullah viis meid noobli nimega võorastemajja, mis oli lihtne, kuid puhas, heade moskiitovõrkudega varustatud vooditega, mõnusate ja komfortsete pesemisruumidega, savist veekannudega laudadel. Vee tarvitamise ning duššide eest ei nõutud siin eritasu, nagu meie suureks üllatuseks lõpparve tegemisel Kairos juhtus.

Luksor, sajavärvilise muistse pealinna Teebai varemeil teab millal asutatud linn-küla, meeldis mulle. Selle vaikus, primitiivsus, tagasihoidlik valgustus mõjusid lõpmata rahustavalt pärast Kairo suurlinnalikkumüra ja kära. Kui ma õhtul oma toa ühelt rõdult võisin üle kitsa tänava vastas asuvas võorastemajas kellegi härra mugavasse magamistuppa vaadata, siis

varahommikul teiselt rõdult avanes mulle üle Luksori ainsa pika ja laia tänava tore pilt vastasmaja katusele, kus jalutas kanapere oma uhke kukega, kes lauluga tervitas tõusvat päikest. Luksori usumatult tolmused tänavad ja „kahehobuse-voorimehed“, väikesed majad ja viletsad kauplused tõendavad, et ta pole tahtnud või suutnud sammu pidada moodsate aegade, ja ma ei mõistnud teda seepärast hukka. Vastupidi, ta meeldis mulle kui tükike pärismaad, tükike omapära, kui tükike tardunud võltsimatust. Kas tal on eeldusi arenemiseks ja moderniseerumiseks — ei tea. Minu poolest jäägu ta ka edaspidi vaikseks idülliliseks oasiks, mis omab teatud võlu kontrastina ta hiilgavale ja suurepärasele minevikule.

Abdullah, meie võrratu juht, osutus hommikul veel kenamaks: ta mustad silmad vaatasid südamliku lahkusega ja naeratahes ta näitas suuri valgeid hambaid. Peas kandis ta punast fessi, seljas laia pruuni mantlitaolist riietust, käes toetus kepile, ka kui ta oma silmad kattis tumeda kaitseprilliga, jäi ta ikkagi sümpaatseks, sest ta naeratus oli endiselt lahke, hääles kuuldus palju südamlikkust ja ta käitumine oli ikka üliviihaks ja meeldiv.

Ta isa oli pärit Araabiast, ta ise oli sündinud Egiptuses; tal oli 2 naist ja 5 last; ta valitses mitut keelt; ta teadmised ei piirunud harilike turistidejuhtide teadmistega, mis on pähe õpitud mõnikord ilma õige arusaamiseta; ta seletused olid asjalikud ja põhjalikud, ja kui keegi veel põhjalikumaid ja asjalikumaid seletusi palus, siis tegi ta seda hea meelega, lisades mõnikord juure „Ma olen lugenud, et...“ või „tõlkis“ ära mõne hauakambri või templi terve reljeefide seinä, kõikide sümbolite ja atribuutidega, iga pisima üksikasjaga. Ta rahulikkus ja kannatlikkus ühes ikka lahke ilmega ja suure vastutulelikkusega jätsid parima mulje, temaga jutujamine oli suurel määral õpetlik.

Sõidukeis, mis meenuvad meie troskasid, läks sõit läbi Luksori ainsa laia tänava, mille lõpupoolel oli näha paari väga toredat palmiaedadega ümbritsetud hotelli ja mitu turistide nõuete rahuldamiseks

Abdullah, meie võrratu juht

määratud fototarvete-, postkaartide- ja mälestusesemetekauplust.

Nilus oli lähedal, kuid teda varjasid palmide salad; tee viis läbi kõrge durra (kõrsvilja) põldude kuulsa oinasfinkside allee poole. Oinas oli Teeabi peajumala Amoni püha loom ja vanasti olid templitevahelisi teid palistanud pikad oinasfinkside read. Aja jooksul on sfinksid tublisti kannatada saanud ja praegu pole viis järele ühtki rikkumata kuju. Ma tervitan neid möödudes käeviipega ja siis olemegi varsti suurel väljakul.

Meie silmadele avaneb sammaste, templite, obeliskite, hüglakujude kaos ja ma tunnen end kaduvat sellesse varemete rägistikku, mis egiptoloogile pakub tööd eluajaks ja ka kunstnikele mitte vähem. Aga ma olin sel hetkel unustanud, et meiega viib siin Abdullah, kes tunneb vana-, kesk- ja uusriigi dünastiaid kõikide vaaraodega, nende abikaasade, laste ja väejuhtidega, kellele vana-egiptlaste meile nii võrras ja võorastav usk pole mõistatuseks. Ta on vaimustatud Egiptuse minevikust — pühendagu ta meid sellesse... Ja ta tegi seda. Meie nägime ainult reljeefidega kaetud seinu, püloonide pinda, pilte obeliskidel, — tema luges neist ajalugu; meie nägime ainult ümberkukkunud, viltuseid ja ka sirgelt kohalpäisvaid sambaid, — tema rekonstrueeris neist templeid ja kabeleid, kus seisid jumaluste kujud, kus aset leidsid ohvritalitused; meie ei suutnud neis hiiglarusudes leida otsa ega algust, — tema lõi korra sellesse ja tõi vaimusilma ette terve templi sammassaaliga, lahtise sammassoega, pühima paigaga, kõrvalruumidega... Meie seisime tühjas, poolpimedas väikeses kambris, — Abdullah nõidus siia Amoni kuju, preestrite laulu; meie panime tähele vaid rikutud seinä, — tema näitas meile ristiusu pühakuid ja sümboleid, mis kristlased olid maalinud vana-egiptlaste ülevõõbatud reljeefidele, mis aga nüüd pudenevad: me sammusime ükskõiksele üle õue, — Abdullah maalib meie silmade ette aia, kuhu Thutmosis III oli lasknud istutada sõjaretkedelt põhjast kaostatoodud puid ja pöösaid ja kus elasid Niluse oru elanikele tundmatud loomad ja linnud. Lõpuks me seisime vähese veega tiigi kaldal, — tema sõnad tegid sellest uuesti templi püha järve, millel ujus Amoni püha Niluselae.

Õigust öelda, me ei pannudki tähele, millal me Luksorist olime sattunud Karnakki, ja muljete ülirohke tõttu ei saa praegu öelda, kus need sügavamad olid. Mainida tahaksin ainult veel suurt õue, kus seisavad Ramses II hiigla graniitkujud kui tardunud poosides igavesed vahisõdurid, pilk suunatud kaugusse, käed külgedel nagu valvetsaisakul, aga vasak jalg asetatud ikka ettepoole. Pead — kui ta veel otsas — katab tanu, mille otsad ripuvad peagu rinnani; lõua all on habe, mille vaarod rituaali nõete kohaselt endale sinna kleepisid. Siis nimetaksin veel ritta asetatud kroone. Kui palju on siin neid ühendatud Ülemja Alam-Egiptuse kroone! Nende läbimõõt? — Arvan, et need oleksid meie Pikale Hermanile parajad... Tappa Abdullah meid vististi ei tahtnud, aga surmani väsis ta meid küll.

Nähatavasti on 18, 19 ja 20 dünastia vaarad tema parimad tuttavad. Ta loobib ainult nii-ütelda nende nimesid.

„Thutmosis I ehitas pärast Palestiina ja Nuubia vallutamist vana Amoni templi juure uued pülooneid ja lahtise sammassoega. Ta poeg Thutmosis III lisas juure veel sammassoega ja püstitas mitu obeliski.“ Abdullah ohkab: „Egiptuses pole neist ühtki säilinud, aga teil Euroopas seisavad nad Londonis, Roomas, Konstantinoopolis ja üks neist jutustaks new-yorklastele suurest Thutmosisest, kui nad aga

tema keelt mõistaksid. Te tunnete ju Egiptuse suurimat sõjameest?" — ta püüab vastust leida meie nägudelt, — kes see oli, pole raske mõista. „Teate ju, et Thutmosis III oma 54-aastase valitsusaja vältel 17 võidurikast sõjaretket ette võttis, et ta ühel ajal 30-nes kohas templeid ehitas, et tema ajal kuld voolas Egiptuses uskumata arvul, et mälestus temast püsis rahvaste hulgas sajandeid...“

„Nüüd on möödunud tuhanded aastad, täiesti vabandata, kui me teda ei tunne,“ võis lugeda mõnelt näolt. „Aga tolleaegse maailmavalitseja järeltulijat Amenhotep III tunnete kindlasti ja teate, et tema 36 aastat kestnud valitsuse ajal õitses kaubandus ja kunst, et kuld ennenägemata arvul valgus Egiptusesse, et selle tagajärjel elu siin muutus, sest rikkus avaldas oma mõju losside ja templeite ehitamises, kallite riie-
te tavitusele võtmises, parukate ja sandaalide kandmises. Ja kunst tõusis ületamatule tasemele. Aga tempel, mida Amenhotep III siin hakkas ehitama, — Abdullah viipas käega vasakule —, jäi lõpetamata.“ Muuseas templid Teebai piirkonnas on ehitatud vaheaegade 2000 aasta jooksul.“

Polnud kuulda mingit imestavat „oh'd“ või „ah'd“, kuid see ei heidutanud Abdullah't.

„Kõik need eelkäijate poolt ehitatud Amoni templid pidid aga nii-ütelda oma ukseid sulgema varsti pärast seda, kui troonile astus ta poeg. Amenhotep IV oli unistaja-revolutsionäär. Ta ei hoolinud palju riigipea ülesandeist, ta süvenes oma aja mõtte-
maailma ja püüdis luua uut usku ainujumalusse, kes pidi välja tõrjuma kõik teised jumalused, pidi olema nähtamatu, kehatu olend, mille nähtavaks sümboliks pidi olema päikesekeetas arvurikaste kiirtega. Ta murtis Amoni preestrite vastupanu, ta laskis kõigis templis hävitada Amoni nime; ta ehitas uuele jumalusele Aton'ile 3 linna, üks neist sai ta uueks residentsiks. Kuna ta oma nimi oli seotud maksvusetuks tunnistatud Amoni nimega, muutis reformator selle ja kuulutas oma uueks nimeks Echnaton, mis tähendab „see meeldib Atonile“; oma isa nime ta laskis aga igal pool kustutada ja hävitada... Atoni kultus kustys ta looja surmaga. Echnatoni järeltulija ja väimees

Tutanchaton asus uuesti elama Teebaisse, Amoni preestrid tõstsid vana tuntud Amoni jälle ausse ja sundisid koguni noore vaarao Tutanchatoni loobuma Atoni nimetusest oma nimes, nii et temast sai Tutankhamon, keda te kõik ju tunnete.“ Nii umbes kõneles Abdullah ja vaatas meile. Seekord kõik noogutasid jaatavalt pead. Abdullah'l oli vist suur heameel sellest, sest ta hakkas juba jutustama Tutankhamonist, Ramsesidest ja teab kellest veel, ja see oleks võinud kesta kunj päikese loojenemiseni ja kuu tõusuni, — muuseas, Karnaki varemete väljak olevat iseäranis võluv kuupaistel. — Aga kõigel on piir. Ja see-
pärast me andsime talle viisakalt mõista, et oleks aeg troskade juure tagasi pöörduda, mida me ka tegime.

Lõpuks väike anekdoot. Ehkki väsinud, olin siiski kaasa kistud Abdullahi vaimustusest ja nüüd sain ootamata kapaga külma vett kaela. Mitte sõna otsekoheses mõttes — see oleks mulle teretulnud dušš olnud — vaid paari küsimusega: mis t u t t i kandsid egiptelased ja mis m o o s i nad ometi söid?

Vägev Thutmosis, Egiptuse õitseaja looja, andesta su nimest valesti arusaamist!...

Olime näinud muistse Teebai elavate linna. Järgmisel hommikul pidime külastama Niiluse läänekaldal asetsevat surnutelinna.

Väljusime enne kella 6, läksime jala läbi Luksori ainsa pika ja laia, kuid mitte ainsa tolmuse, tänava Niiluse poole, mööda kaldal asetsevatest templite sammastest, ja istusime paati. Kuna hommik oli nii vaikne, et purje üles tõmmata polnud mõtet,

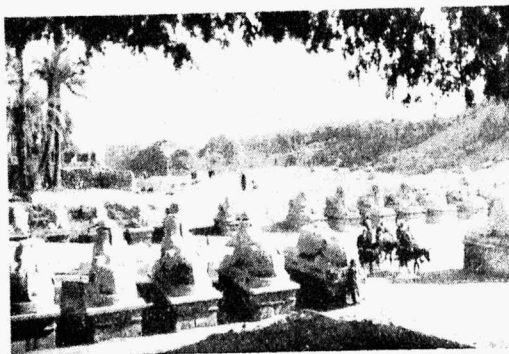
mõned tõmmud, kõhnad, väikesekasvulised mehed võtsid aerud kätte ja sõudsid allapoole jõge; möödusime varsti suurest liivasaarest keset Niilust. See hommik oli vaikne ja ütlemlata ilus, õhk oli selge, puhas, soojus oli talutav, päike asetses veel madalal, Niiluses peegeldusid templid, palmid, sinine taevast ja meie paadis — tulevaste läbielamuste ootel.

Lähenedes teisele, kaunis kõrgele kaldale, nägin esmakordselt lähedal s c h a d u f f i. See on üks põlvdele niisutamise seadeldis, igivana, omane vist ainult Egiptusele. Nii kuidas ta töötas vaaraode ajal, töötab ta tänapäevalgi, koosnedes pikast teibast või palgist,

Hatschepsuti tempel

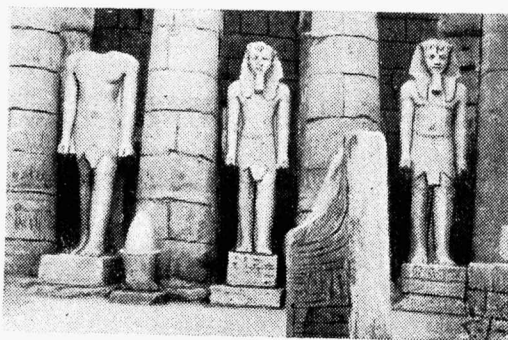

Oinapeadega sfinkside allee Luksoris

mille ühele otsale on pandud raskuseks Niluse muda kamakas, teisele aga on kinnitatud köis, mille otsas ripub punutud või kitsenahast tehtud pang. Kui köit allapoole tõmmata, täitub pang veega, kui see lahti lasta, tõuseb pang veest, see tühjendatakse, valades vee umbes pea kõrgusel asuvasse kraavi, kust vesi edasi voolab väikesesse basseini ja seda jälle schadufi abil kõrgemale tõstetakse, korrates seda tihti veel kolmas kord, kuni vesi juba otsekohe põllule voolab. Siin oli 2 meest ja üks poiss schadufi kallal kibedasti ametis, ainult poiss katkestas töö, kui me paat lähenes, et naerdes end pildistada lasta. Vaevalt olime paadist väljas, kui ta juba mu kõrval seisis ja mingisuguseid imeliku kõlaga sõnu vuristas, millest mulle ainult üks oli tuttav, nimelt bakšiš.

Meie mõiste järgi võis sel puhul küll bakšiši anda, kuid see osutus suureks ettevaatamatuks, peagu hukatuseks. Akki olin ümbritsetud tervest hulgast meestest, kes kõik midagi norisid. Hea et nad veel sigarettidega leppisid, hiljem koguni sigaretiotstega. Mõned neist pakkusid müüa kõiksugu kujusid, primitiivseid, teab mis kõvast massist vormitud Ramsesse ja nende abikaasasid, mitmes suuruses skarabäuseid, jumaluste sümboleid. Mõned meist ostsidki neid, sest nad maksid ainult paar piastrit. Abdullah päästis meid sellest lärmitsevast inimkarjast, paludes istet võtta ettetellitud autodes. Meil tekkis suur kahtlus, kas need kentsakad sõidukid on üldse sõidukõlvilised, sest nad nägid täpselt nii välja kui Ameerika naljafilmides teel lagunemiseks või hukkamiseks määratud autogaskid. Aga nende auks peab ütlema, et nad pidasid igapidi vastu, tuues meid ja porilaudadel seisvad sõudjad täiesti tervelt tagasi.

Ramses II-se kujud muistse Teebai varemete väljakul

Nad olid nupukad mehed, need sõudjad, kes olid kaasa võtnud jääga täidetud ämbreis limonaadipudeleid. Oh seda kiusatust küll kella 10 ja 12 vahel, kui kõri on küiv ja huuled pakatavad kuumusest! Üks pudel maksis ainult 2 piastrit, aga kui ma 12 piastri võrra olin juba vaesem ja peenraha oli otsas, siis ei küsinud see kole inimene raha ega üldse, kas ma veel soovin juua, vaid kui maa-alusest kuninga hauast nähtavast tuln, lõi ta mu nina all limonaadipudelilt kapsli maha ja ulatas mulle sulanud jääs juba soojaksläinud limonaadipudeli, — joo aga, joo, küll sa pärast maksad. Jõin ja maksin kah. Aga teised olid vist targemad või vastupidavamad kui mina, — teistele ta ei käinud nii peale.

Nüüsis olime Teebai surmutelinnas, kihutasime autogudes kuningate haudade oru poole, mööda haljastest põldudest, mööda üksikuist elamuist, mööda mägede vahele surutud ikka kitsamaks muutuvat maanteed, kus siin ja seal paistsid kaljudesse raiutud tumedad raudtrellidega varustatud avaused — sisse-

Üks Amenhotep III hiiglakujusid, n.-n. „Memnoni koloss“

käigud hauakambresse. Me külastasime mitut neist. Nad erinevad kõik üksteisest, kuid ühine on neil see, et tuleb treppi mööda laskuda kaunis sügavale maa alla, kus mägedesse raiutud pikk käik suubub kambresse, millest jällegi pime kitsas käik viib teise ja kolmandasse kõrvalruumi. Mõnes on käike ja ruume rohkem, teises vähem. Ühes neist on siis omal ajal keegi vaarao oma viimse puhkepaiga leidnud. Siin asetses ta sarkofaag, selles vaarao muumia; kambrid olid täidetud esemetega, mida ta elu ajal vajas ja millest ta ka egiptlaste usu järgi teises maailmas ei võinud loobuda.

Enamik kuningate hauakambreist on ammugi tühjad, pole seal muumiat ega aardeid, neid võib näha Euroopa pealinnade muuseumides ja ka Ameerikas, aga neis, kus on midagi säilinud, meie ei olnud, ka Tutankhamoni hauakambri mitte... Ei taha teid väsitada nende vaarode elulugudega, surnute kultuse, egiptuse kultuuri, usundisse ja ajaloosse puutuvate

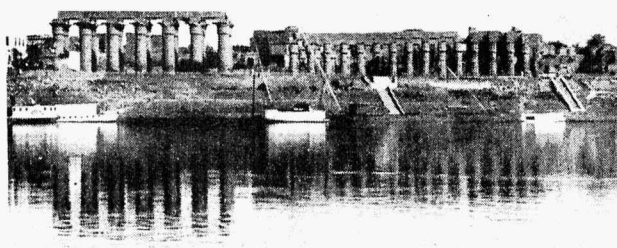
reljeefide kirjeldusega, millede mõistmine ja hindamine nõuab eelteadmisi ja uurimist, kuid ei tahaks märkimata jätta nende värvide värskest, just nagu oleksid need tehtud alles 3 päeva eest, mitte 3000 aasta eest...

Kui olime jälle päevavalgel ja värskes õhus, olid ka limonaadimehed platsis ja mõned meist mälestasid vaarao Set I või Ramses III kaunis sooja limonaadi joomisega.

Kuningate haudade orgu kroonib kõrge püramiidikujuline mägi, millest arvatakse, et see ongi Alam-Egiptuse vaaraodele annud mõtte ehitada Memfisi liivatсандikule, kõrvesse, kaugelt nähtavaid imposant-seid püramiide oma muumiate rahupaigaks.

Siis sõitsime kõrgete mägede vahelist teed mööda tagasi sinnapoole, kus vanasti kihas elu; siin Teebai matmispaigas elasid ju preestrid, kunstnikud, ehitustöölised, balsameerijad, surnumatjad ja miljoni elaniku linnal pidi neid rohkesti olema.

Mõtlen palju aastaid tagasi loetud Ebersi romaanile „Uarda“, mõtlen Uardale, ta kasuisale, kes balsameerijana pidi ju ka siin elama, mõtlen üldse möödunud aegadele, kui äkki panen tähele templit, selle peal veel teist rida sambaid, lihtsaid, mitte papüüruse, lootose või palmkapiteelidega sambaid hiiglakõrge kollaka mäeseina all ja küsin endalt, kas see võiks ehk olla greeka tempel? Aga milleks end vaevata, — lihtsam on pöörduda Abdullah poole! Ma küsingi temalt ja kuulen vastuseks: „Hatscheps“... Arvates, et ta aevastab, tahan talle viisakalt soovida „tervist“, kuid enne kui saan avada suu, Abdullah jätkab: „Hatschepsut oli suur kuninganna, ta oli esimene naisainuvalitseja ajaloos. Teil Euroopas olevat olnud ka suured naised troonil — Elisabet Inglismaal ja Katariina Venemaal. Egiptuses oli Hatschepsut, auahne, energiline ja ettevõtlik kuninganna. Ta oli Thutmosis I tütar, valitses koos oma venna Thutmosis II-ga ja abiellus teise venna, hiljem Thutmosis III-daga. Teie tunnete ju uusriigi silmapaistvat vaarao Thutmosis III, nägite eile ta sõjaretkede kiituslaua obeliskil, eks? Sama vägev Thutmosis III oli Hatschepsuti elu ajal

Templi varemed Niiluse kaldal Luksoris

täiesti tagaplaanile surutud, — nii võimas oli Hatschepsut. Ta esimesi ettevõtteid oli ehitada tempel, mis täieliselt erineb toliaegseist templeist. Te näete, ta koosneb 3 sammasterrassist, kõrgest õuest, mida piiravad mäed ja otse märke on raiutud templi pühim paik. Hatschepsut oli oma laevastiku saatnud tol ajal tuntud maailma otsani — Punase mere ääre — et selle kallastelt tuua mürripuid, mida ta istutas templi terrassidele. Laevad olid kaasa toonud peale selle kulda, elevantilud, Egiptuses tundmatuid loomi, puid, pöösaid. Pildid neist on siin säilinud, palun vaadake.“ Ja me vaatasime, imestasime ja imetlesime... ja siis ma võtsin kõik julguse kokku — kes siis tahaks end blameerida? — ja tähendasin, et ma kõike seda olen kord lugenud, kuid kui ma õigesti mäletan, oli selles esimese ajaloo silmapaistva naisvalitseja nimi Mekere. Kuidas seda seletada? — „Lihtsalt,“ vastas Abdullah ja ta naeratuses polnud mingit pilget, „Thutmosis I ainsal türel oli kaks nime — Mekere-Hatschepsut. Mõned õpetlased tarvitavad ainult ta esimest, teised ainult teist nime. Viimasel ajal on rohkem tarvitusel nimi Hatschepsut.“

Hatschepsuti templist sõitsime edasi Ramses II poolt päikese jumaluse Amoni auks püstitatud templi juure, kus kord hiilanud ka ta palee. Aeg ja inimesed on siin palju hävitanud, aga Ramesseum jättis mulle oma kolossaalselt, kuid harmooniliste proportsioonidega sügava mulje, nii kui Hatschepsuti terrasside tempel Der-el-Bahris oli mind võlunud oma iluga. Egiptuse suurima kuhu — Ramses II — tükid lamasis siin. Võib-olla suudate kujutella selle mõtte, kui teada saate, et selle nimetissõrme küüsis on 1 m pikk! Läheduses asuva Ramses III templit vaatleme pealiskaudselt. Kell hakkab saama 12 ja otse pealae kohal seisvad päike vähendab tunduvalt vastuvõtuvõimeid. Amenhotep III surnutempel ei tõmba ka ligi. Pöördudes tagasi Niiluse poole näeme varsti põldude vahel n.-n. Memnoni kolosse. Oieti kujutavad nad Amenhotep III-dat troonil, kuid vale nimi on püsima jäänud. Kujud on rängasti kannatada saanud, võib-olla osalt oma hääle tõttu. Nimelt olevat veel rooma ajal Memnoni kujudest igal hommikul kurblikku häälet kuulda olnud. Kui aga kõik öö ja päeva temperatuuri kõikumisest kivis tekkinud praod olid parandatud, kadusid ka hääled.

Lõpuks oleme tagasi Niiluse kaldal.

Meid ootavad sõudepaadid, mis meid liivasaarele keset Niilust viivad. Seda tuleb läbistada jala. Näen limonaadimehi mässimas ümber jalgade Niilusesse kastetud kaltse. Paari sammu pärast taipan, milleks nad seda teevad: liiva kuumus tungib ka minu kingadadest läbi, kõrvetades jalataldu. On tunne, nagu kõnniksin ma tulisel pliidil. Üks kaaslasist ei kannata välja: teda kantakse kätel paati, mis meid viib Luksori kaldale.

Luksoris viibinud päevadest tunnen suurt rahuldust. Ma olen vanale Egiptusele otse näkku vaadanud, ma olen tema vaimu tunda saanud, ma viin tasta kaasa keni mälestusi.

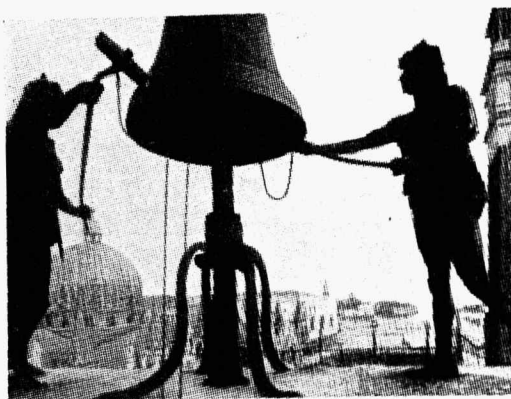
M. N.

Sissekäik vaarao maa-alusesse hauakambrisse

Kontrollige, palun, ajanäitajaid...

Veste kellaegadest

See kell kuulutab õiget aega Veneetsia elanikele

Hiljuti juhtus minuga veider lugu. Oli vaja rongiga sõita maale. Kuna rong jaamast pidi väljuma võrdlemisi vara, heitsin õhtul aegsasti magama. Öösel ärgates vaatasin kella. Sattusin ärevusse: kell oli jäänud seisma, sest vedru oli üles keeramata. Ärritatult ja oma hajameelst kirudes ruttasin raadioaparaadi juure — ehk kuuleb sealt ajanäitaja õien dust. Eesti saatejaamad vaiksivad juba — tähendab, kell pidi olema üle 23-e. Keerutasin skaalanuppu ja ennäe — tabasingi õige koha! Üks Inglismaa saatejaam teatas parajasti, et kell olevat täpselt 24. Seadsin ka oma ajanäitaja osutid üteldud kohale ja jatkasin rahuldustundega poolijäänud und.

Võite kujutella mu pikka nägu järgmisel hommikul, kui jaama piletikassa ametnik mulle kaastundliku häälega ütles, et see rong, millele mina piletit tahtsin osta, olevat väljunud täpselt ühe tunni ja 30 minuti eest. Mis see siis tähendab — minu kella järgi on aga aega rongi minekuni veel pool tundi?! Heitnud pilgu kellale, veendusin, et mu kell on kaks tundi järel. Seisin ooteruumi keskel nagu elav küsimusmärk ja mu ümber hakkas kogunema uudishimulisi kaaskodanikke. Äkki lõin endale käega laubale ja keerasin kellaosutid kaks tundi edasi. Olin lahendanud mõistatuse, mis nende ridade lugejail juba kindlasti on selge, kuid millele mina öises unepohmeluses ei tulnud.

Muidugi lugu on ju sedasi, et raadio teateid kellaegade kohta ei või me alati võtta „puhta kullana“. Kui Tallinna stuudio või Soome, Latvija, Greeka, Rumeenia, Bulgaaria ja Türgi ringhäälingud teatavad, et „gongilöögil kell on täpselt . . .“, siis võime küll rahuliku südamega kontrollida ajanäitajaid. Teiste maade ringhäälingute teateid kella-aja kohta kuuldes peame omama nende „tõlkimiseks“ mõningaid eelteadmisi ülal-märgitud viperuste vältimiseks.

Teame, et maakera pöörlemisest oma telje ümber olenevad päev ja öö ning nende ajajaotuste vahepealsed astmed. Üks täispööre, mis moodustab öö-päeva, on juba vanast ajast jaotatud 24 tunniks. Kui näiteks päikese tõusu moment (õigemini maakera teatud koha pöördumine päikesekiirte ulatusse) nii-ütelda libiseb edasi suunaga idast läände, kui Viljandis nähakse päikesetõusu pisut varem kui Pärnus, aga hiljem kui Tartus, paar tundi varem kui Inglismaal ja hiljem kui Uurali mägedes, siis on arusaadav, miks Inglise raadiojaam nende ridade kirjutajale mängis mainitud ebameeldiva vembu.

Et loodusliku nähtust — maakera pöörlemist ja sellest tingitud ööpäeva kulgemist — ühtlustada kunstliku ajajaotusega, kellaegadega, selleks on maakera jaotatud 24 ajavöötmesse. Iga vöötmepiirkonnas on poolusest pooluseni kehtiv üks ja sama kel-

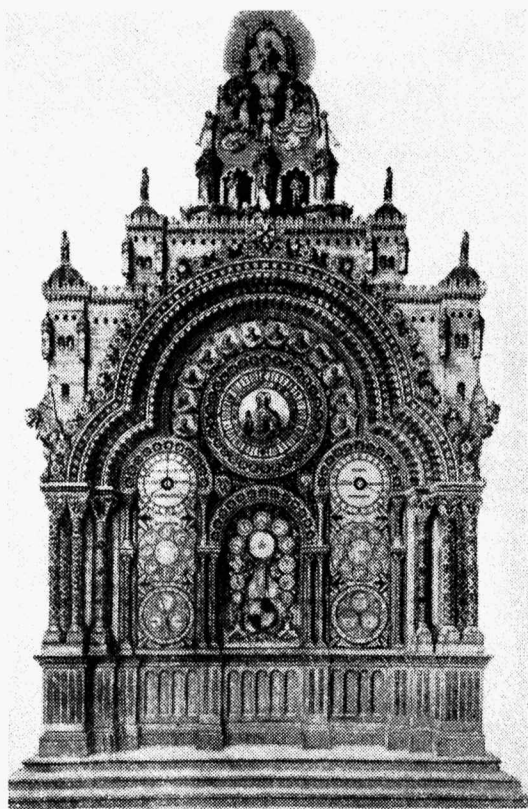
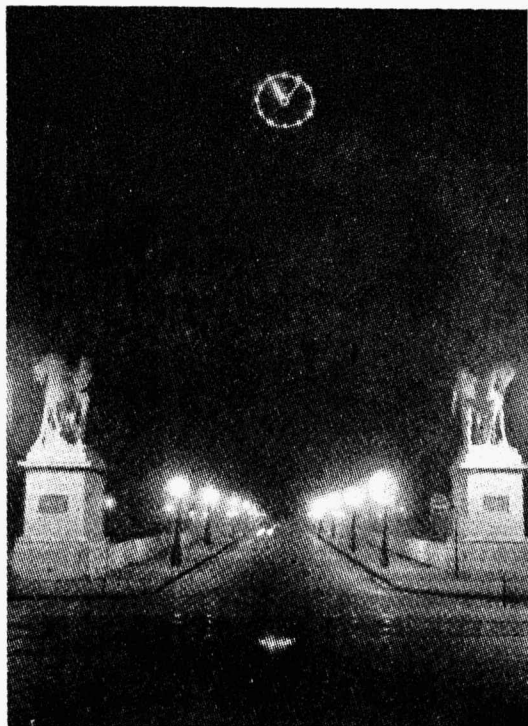

laeg, n-n. ühtlusaeg, mis on terve tunni võrra ees või järel naabervöötimest. Muidugi ei vasta seegi jaotus täpselt nii-öelda looduseadusele, kuid viimast täht-tähelelt jälgides ja absoluutselt õiget kellaega omada tahtes peaksime ida poole kõndides iga sammu järelle kellaosuteid sekundi mürdosa võrra edasi ja lääne poole minnes tagasi keerama.

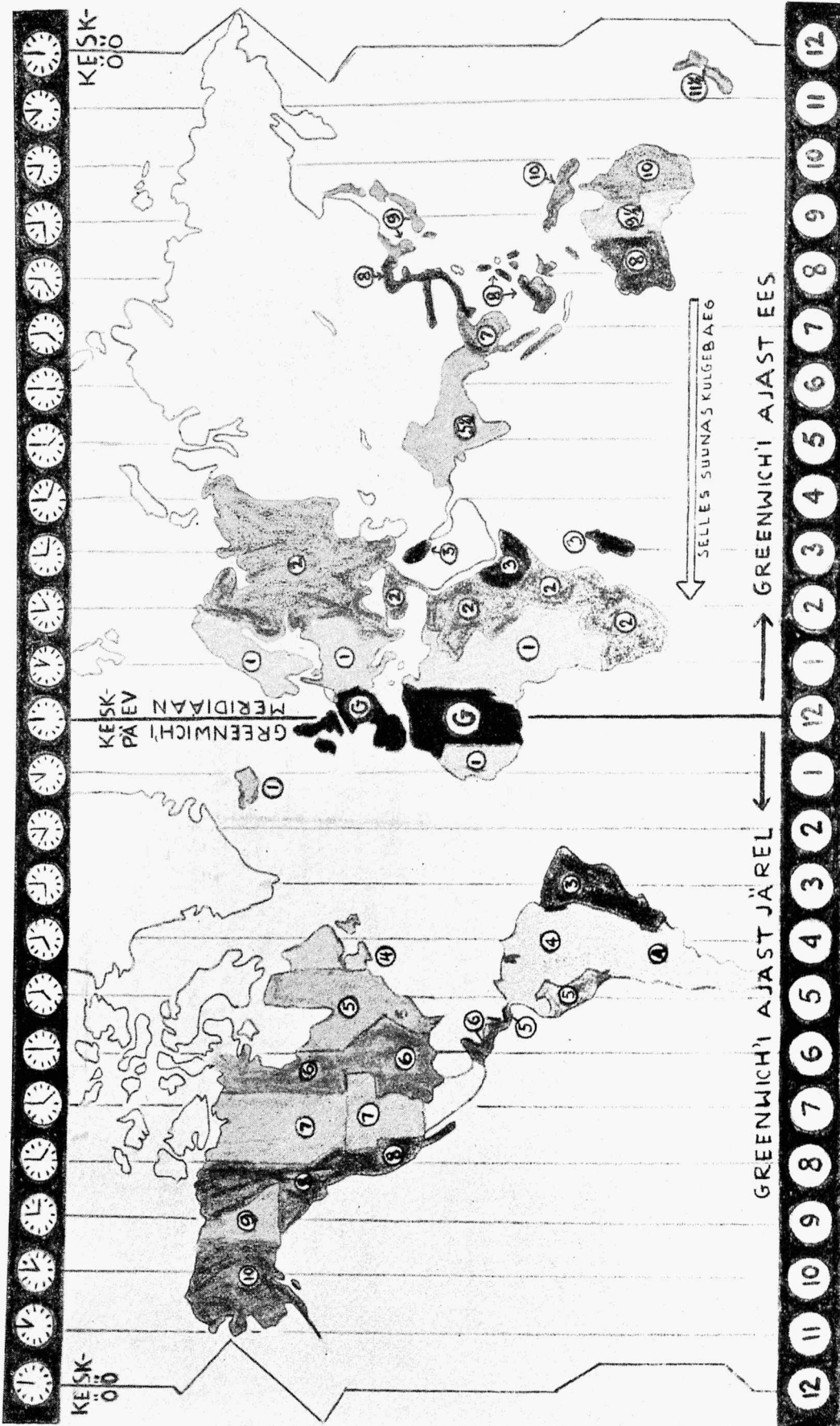
Merel peetakse ajavöötmeist täpselt kinni. Kui laev on ületanud vöötme piirkonna, keeratakse kellaosutid tund edasi või tagasi, olenevalt sõidu suunast. Maal on aga lugu teine: siin „rikutakse“ veelgi „jämedamalt“ mainitud „looduse seadust“. Kuna riikide piiride määramisel vaevalt keegi mõtleb seigale, kas need ühtuvad ajavöötmetega, aga et üpris ebamugav oleks olukord, kui näiteks Tallinna ajanäitajad peaksid tund aega järel olema Piritas omadest (oletades ajavöötme piiri läbistamist nii umbes Kadriorust), siis on määratud mandreile ühtlusajad, mis enam-vähem on kooskõlas ajavöötmete ettekirjutustega.

Eespoolmärgitud riikides (seega ka Eestis), mille raadio kaudu antavaid ajanaäitajaõiendusi võime eelarvamisteta uskuda, on kehtiv Ida-Euroopa aeg. Nõukogude Venemaal on kellad tund aega meie omadest ees ja sealset aega nimetatakse Moskva ajaks. Kesk-Euroopa aeg (meie ajast 1 tund järel) kehtib Saksamaal, Daanis, Itaalias, Jugoslaavias, Leedus, Norras, Poolas, Rootsis, Šveitsis, Tšehho-Slovakkias ja Ungaris, kuna Inglismaa, Prantsusmaa, Belgia, Portugali ja Hispaania kellad on meie omadest tervelt kaks tundi järel, moodustades Lääne-Euroopa aja. Erandiks on Hollandis kehtiv Amsterdami aeg, mis on Ida-Euroopa ajast 1 tund 40 minutit järel.

Kui Euroopa piirides reisides tuleb kellaosuteid edasi või tagasi nihutada kõige rohkem 3 tunni võrra, siis pilt muutub muidugi tublisti kaugesse itta või lääne minnes. Jaapanis on kell meie ajast ees tervelt 7, Uus-Meremaal

Ülal: Ka öösel paistab kaugelt üle Pariisi Eiffeli tornikell
Paremal: 14. sajandist pärinev huvitav kell Beuvais' katedraalis (Prantsusmaal) Kui kell käib, siis marsivad sisemusest välja huvitavad figuurid, kujutades viimsepäeva kohut. Esineb Kristus, Saatan, pasunat puhuv ingel, õndsate ja patuste rivid. Figuuride liikumine sünnib kella tiksumise tempos.

KESK-00

KESK-00

GREENWICHI PÄEV MERIDIAAN

SELLES SUUNAS KULGEBÄEG

GREENWICH'I AJAST JÄREL ← → GREENWICH'I AJAST EES

- 12
- 11
- 10
- 9
- 8
- 7
- 6
- 5
- 4
- 3
- 2
- 1
- 12
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12

"AMERICAN JUNIOR RED CROSS NEWS" JA "THE CHILDREN'S NEWSPAPER (LONDON)"
- J Ä R G I -

Soome spordi Valge Maja

Spordikool Vierumäel

Kogu maailm on imetelnud soomlasi nende sportlike saavutuste pärast ja nimetanud neid täiesti õigustatult maailma suurimaks spordirahvaks. Juba aastakümneid on soomlased olnud ainuvalitsejad paljudel spordialadel ja silmapaistvalt just neil aladel, mis nõuavad kestvaid pingutusi, ääretut vastupanu, tahtejõudu ja nii-ütdela suurt sisu. Näiteks pikamaajooksu ja murdmaasuusatamise alal on soomlased peagu võitmatud. Käesolevate ridade kirjutamisel saabus teade Zakopanest, kus soomlased on maailmameistrivõistlustel suusatamises kaitsnud edukalt oma möödunud aastal Lahtis omandatud tiitlit 4×10 km teasuusatamisel. Ees on veel 18 ja 50 kilomeetri suusatamine, kus samuti soomlasil on kaitsta maailmameistri nimi. Kõik eeldused räägivad selle kasuks, et see neil peaks õnnestuma.

Tänapäeval ei ole spordis küllalt heast tahet ja suurest sisust. Sport on muutunud omaette teaduseks, kus tagajärgede saavutamiseks on ka tähtis üksikute spordialade tehnika üksikasjade viimistlemine. Käesolevas kirjutuses heidame põgusa pilgu soomlaste spordi sepapajasse, nende spordikooli Vierumäel.

Soome spordikool asub Heinola linnakesest 13 kilomeetrit eemal, mägises ja järvederikkas maastikus. Keset metsa kergib majesteetlikult valge kuuekordne kooli peahoone. Arhitektooni-

koguni 9,5 tundi, kuna aga Alaska poolsaare elanikud, kui nad kuulaksid Eesti ringhäälingut ja õiendaksid selle järgi oma ajanäitajaid algulmainitu lihtsameelsusega, peaksid kellaosuteid tervelt 12 tundi tagasi keerama!

Juuresoleval kaardil näeme, kuidas on olukord kellaegadega kogu maailmas. Ajavõõtmete aluseks on võetud Greenwich'i (*grinidži*) meridiaan, mis teatavasti läbib Londonit selle läheduses asuva Greenwich'i tähetorni kohalt. Kellajoonised kaardi ülääärel näitavad, kuipalju on kell kusagil siis, kui Greenwich'i meridiaanil on keskpäev. Alläärel asuvad numbrid märgivad, mitu tundi on kell ajavõõtmete piirkonnas Gr. ajast ees või järel. Mandritel asuvate sõõride numbrid näitavad nende piirkonnas kehtiva ühtlusaja tundide suhet jällegi Greenwich'i (ja ühtlasi Lääne-Euroopa) ajaga.

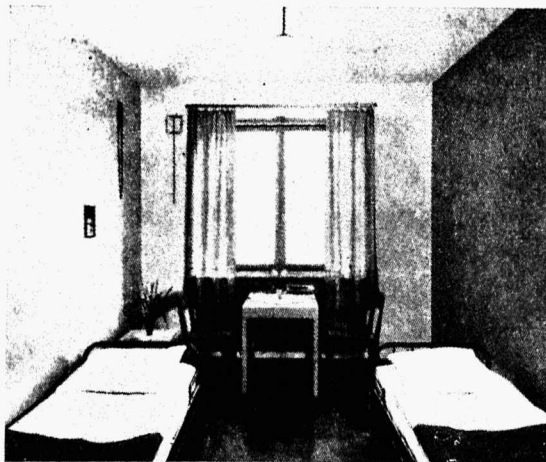
P. R.

liselt lihtne, sirge ja avara joonega hoone jätab kohe esimesel silmapilgul karge, puhta ja võimsa mulje. Keset metsa rohelist loob valge hoone rahuliku idüll, mida suurendavad kooli kõrval olevad väikesed järvekesed, varjatud metsateed, puudega ümbritsetud spordiväljakud ja kaljused mäenõlvakud.

Kooli peahoone sisaldab peale õpilaste eluruumide avara võimla, suure loengusaali, maaluse ujula, suure õpilaste ühis-söögisaali, raamatukogu, lugemissaali, duširuumid, köögi, leiva- ja saiaküpsetamise ruumid, bürooruumid ja hulk muid majapidamiseks vajalisi ruume. Kõik ruumid on valguse- ja õhurikkad ja ruumide põrandad on kaetud kummiga. Õpilaste eluruumid on määratud igaiüks kahele õpilasele, on sisustatud lihtsalt ja sportlaslikult karmilt. Ka kõikides teistes ruumides leidub vaid teras-, puu- või korv-mööbel.

Peale peahoone on spordikoolil veel rida kõrvalhooneid, nagu õppejõudude elumajad, majandushooned ja saunahoone. Selles asub ehtne soome saun, millest keskeurooplased-ajakirjanikud on kirjutanud pikki tähelepanuväärivaid artikleid.

Kool asub Valgjärve kaldal, mis oma nime on saanud haruldaselt selgest järveveest — 15

Spordiõpilaste elutuba

Jooksutreening

meetri sügavuses järves on nii selge vesi, et järve põhjast paistab iga üksik kruusatera. Samas järves on ka ujula ühes hüppetorniga.

Valgjärve kõrval on üks teine väike järv ja selle veepind on haruldase loodusnähtena Valgjärve pinnast 2 meetrit kõrgemal. Sealjuures lahutab üht järve teisest vaid paari-kolme meetri laiune kaljuriba. Järvede kaldailt tõusevad ülespoole tiheda männimetsaga kaetud mäeküljed, mis pakuvad suusatajale haruldasi treeninguvõimalusi.

Õppetöö koolis käib kogu aasta. Kursused on jaotatud kahte ossa. Spordiinstruktorite kursused kestavad 6 kuud ja lühemaajalised täiendus-kursused 2 nädalat. Pealeselle on veel rida kursusi mõnepäevase kestusega koolinoorsoole ja üksikutele spordiseltsidele ning mõne spordiala kohta eraldi, millest võtab osa sportlasi üle kogu maa.

Pikaajalistel kursustel saavad ettevalmistuse kõik Soome spordiorganisatsioonide juures tegutsevad instruktorid. Praktilise ettevalmistuse kõrval sportlikul alal antakse õpilasele veel teadmisi sporditeoorias, õpetatakse neile anatoomiat ja füsioloogiat ning sportlasele vajalist arstiteadust. Kogu kursuse kestes on õpilased vastavate eriteadlaste ja ka arsti valve all. Spordikooli lõpetamata ei pääse Soomes keegi õpetama noori, olgu ta siis oma alal kas või maailmameister. Ka praegune Soome suusaliidu treener Veli Saarinen, omaaegne maailmameister ja olümpiavõitja, pidi enne praegusele kohale asumist lõpetama kuuekuise kursuse. Kõik kuulsad Soome sportlased on saanud viimse lihvi selles metsavaikusel asetasas õppeasutuses. Ka Soome olümpiameeskond veetis 1936. aastal enne võistlustulle asumist seal kogu kevadepoolse suve.

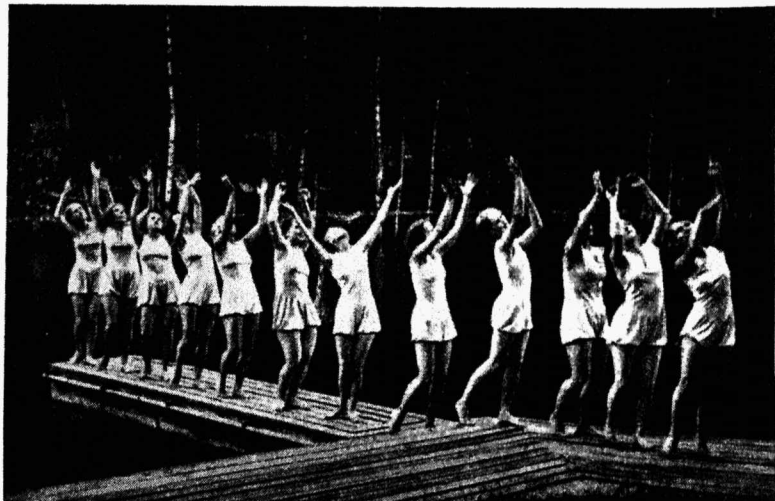
Kooli peab ülal Soome spordiseltside liit koos majanduslike ja tööstuslike erettevõtetega. Ka riik annab omalt poolt koolile igal aastal toetust eelarve korras.

Eestlasil-sportlasil, kellel on olnud võimalus lühemat aega viibida Soome spordikoolis, on jäänud kõigil unustamatud muljed sellest omapärasest õppeasutusest. See on tõeline Valge Maja Soome spordile, kus soomlase suurele sisule, tahtjõule ja energiale antakse õige vorm ja tehnika. Soome saavutused spordis võlgnevad palju tänu oma spordikoolile.

Tahtmatult kergivad mõtted, mis võrdlevad ja tõmbavad paralleele meie ja soomlaste olude vahel. Sellase inimmaterjali juures nagu meil omada veel seesugune õppeasutus, see viiks meid paljudel spordialadel paljudest riikidest ja rahvastest ette. Meie raskejõustiklased — maadlejad, poksijad, tõstjad ja ka osa kergejõustiklasi on Soomet sageli võitnud. Ja ometi on meie sportlaste treeninguvõimalused kaugelt halvemad. Oma sitkusega ja saavutustega oleme pannud suurriike rääkima meist, ega tarvitse olla suur prohvet, öeldes, et kord omame ka meie oma spordi Valge Maja, kus Eesti sisule antakse vorm. Seniks aga edasi, sest elu ei salli paigalpüsimist ja sport kui üks elu ilusaimaid vorme ei salli seda ammugi mitte. Ka olemasolevaid võimalusi maksimaalselt kasutades, püüdes ennastalgavalt edasi, saavutame järjest paremaid tulemusi ja õigustame meie senisest veel suuremat tähelepanu. Visadust ja püsivust ei õpita üheski spordikoolis ja seda meil on. Küllap aeg annab meile veel paljugi, millest meil praegu on puudus.

Agü Kask.

Vastu tervisele ja valgusele

III.

METSAS JAHIL.

Meie lehmakarjad. — Jahil. — Minu võitlus rit-sikaga. — Lõvikoopas. — Õnnetus toveriga. — Jälle kodu.

Minu keha oli mõne päeva pärast juba üsnagu tugev ja ma võisin hakata tööle. Ma tegin esmalt kergemaid töid, aitasin linnas ammesid. Me paigutasime nukke ümber, tuulutasime neid ja toitsime vastseid. Väsid ja muutudes näljaseks ma tahtsin vana harjumuse järgi ammedelt süüa küsida, kuid need ütlesid: „Nüüd on siis lõuna! Läki üles!“

Ja me tõusime kõik ülespoole, väljusime linnast ja ronisime lähima puu otsa. Seal ma nägin suurt karja rohelist lehetäisi. Ma tahtsin juba hakata neid sööma, kui amm mind peatas:

„Välejalg, mis sul arus on, kas tahad meie lehmad elusalt nahka panna või?... Küll sa oled aga veider! Vaata, mis mina tegema hakkas, seda tee sina ka.“

Ma nägin, et amm hakkas neid lüpsma. Ma jooksin roheline lehetäi juure, puudutasin tundlatega ta tagakeha ja ta laskis kahest torukesest välja kleepuvat mahla, mis oli mulle väga maitsev. Tegin nüüd sedasamas teise lehmakesega, ja ka tema kostitas mind oma magusa piimaga. Nüüd ma taipasin, et meil on oma lehmakari. Me hoidsime ja kaitsime neid mitmesuguste vaenlaste, nagu lepatriinude, võrk- ja kiletiiblase, sirelaste ja kiilassilmade eest. Nad olid meie eraomandus. Me talusime nende munad linna ja hoidsime neid seal enam kui kuus kuud. Hoolitsesime nende eest nagu omade munade eest. Neist munadest koorusid noored lehetäid — meie vasikad, keda me hoidsime neile seks määratud eriruumis.

Me ei söönud kunagi oma vasikaid, vaid ootasime kuni nad kasvasid suureks — piimalehmadeks, kuni neid oli võimalik lüpsa. Laudast me kandsime neid taimedele, kus nad jalutasid ja end toitsid. Meie rohelist lehmakesed teadsid väga hästi, et me ei tee neile haiget, ega kartnud meid kunagi.

Vanemad töölisid jutustasid mulle meie piimakarjast mitmeid huvitavaid lugusid. Nad kõnelesid, et meil olevat sugulasi, kes toitvat end ainult oma lehmade — väikeste juuretäide — piimast, chitavat oma pessa päris korralikud talid ega tulevat seepärast kunagi oma linnast välja maa peale toitu hankima. Ja kuna nad polevat kunagi, kogu aeg maa all elades, näinud päikese valgust, olevat nad väga kahvatut värvi. Sageli, et jõuda oma lehmadeni, nad chitavat meetrite pikkusi maa-aluseid teid ja käike. Sellaste maa-aluste käikude kaudu nad juhtivat oma piimakarja nüüd nendest armastatud taimede juurteni ja hammustavat neil siis tiivad ära. Nad taluvat neid oma lõugade vahel õrnalt ühest kohast teise, hoolitsedes selle eest, et neil oleks toitumiseks värsked, mahlakaid juuri. Või jälle olevat juhtumeid, kus sipelgad, kaitsmaks oma lehma, ümbritsevat neid muldvallidega.

Joonud piima ja lõunastanud, me hakkasime uuesti tööle.

Töö ajal oli tulnud tähelepanematult linna keegi sipelgas.

Vahid läksid kohe ta juure, hakkasid teda nuusutama ja nägid ehmedes, et see oli võõras, teisest linnast. Kogu linn sattus ärevusse. Ma jooksin ka kohale vaatama, et mis nüüd sünnib. See oli suur sipelgas, hirmsate suurte tangjate lõugadega. Meie, Hiigelneitsi, Punakihv ja mina, kargasime ta kallale.

„Surm vargale! Ta tuli meie nukke varastama!“ karjus Punakihv.

„Aga võib-olla ta tuli meile lihtsalt niisama külla!“ ütlesin.

„Vaadake, kui kole ta on! See on röövel. Surm röövli!“ karjus Hiigelneitsi.

„Kuulge, õekesed, see ei lähe, et me ta oma linnas tapame. Ta on üks, aga meid on tuhandeid. Parem viskame ta linnast välja,“ laususin.

„Kuulge, teie pole vist sattunud õigesse kohta, lubage end auga linnast välja saata!“ Me haarasime tast lõugadega kinni ja viskasime ta linnast välja värvate taha.

Ta teadis väga hästi, et ta ükski ei tule meiega toime, ja kuni me tassisime, ta teeskles surnut,

kuid niipea kui ta tundis end vabaduses, ta põgenes.

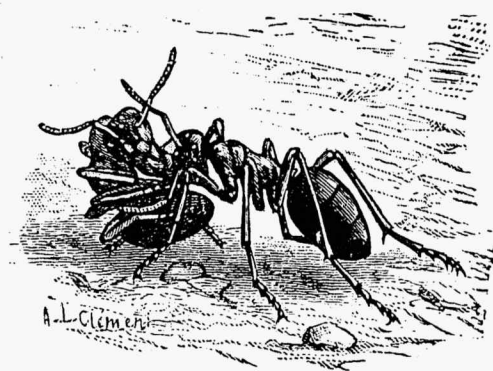
Möödus mõni päev viimasest sündmusest ja mina, tundes end nüüd juba täiesti tugevana, hakkasin sõbratare jahile kutsuma.

Läksime kolmekesi: Hiigelneitsi, Punakihv ja mina. Maapinnale jõudes vaatasime tagasi. Alles nüüd märkasime, kui vägev ning võimas oli meie kodulinn. Meie ees oli määratu suur mägi. Meist väga kaugel roomasid maapinnal meie kaaspesalased, hävitades kõik, mis sattus nende teele.

Meid oli linnas üle poole miljoni. Kuid kui palju teisi sellaseid linnu oli veel hajali metsas!

Ümberingi töö aina kihas: kes vedas palki, kes kandis saaki, kes kohendas ja parandas linna. Oli kena vaadata nii töökat rahvast. Meie tänane ülesanne oli toitjaile toitu hankida.

Otsustasime minna seltsis; kohtasime oma kaaskodanikega ja mõned kütid liitusid veel meie seltskonnaga. Läksime mööda metsateed edasi,

Hiigelneitsi otsustas Punakihva koju kanda

kus meile tuli vastu enim putukaid, just nõnda nagu olid kõnelnud vanad kütid. Läksime jutledes piki teed edasi, kui äkki meie keskele lendas tiivuline koletis, ja me ei jõudnud veel jahmatusest toibudagi, kui ta juba oli mitu tükki meist tapnud ja alla neelunud.

„Hüppa palgi taha, ruttu, ruttu!“ karjus Punakihv.

Jõudsim end ära peita ja pääsime hirmsast hukust. Määratu suur lohe lehvitas tiibu ja lendas ära, kandes oma noka vahel üht meie toverit.

Kurbadena jatkasime oma teekonda.

Varsti ma nägin, kuidas mööda teed rohu-puhmaste lähedal hüppas ritsikas.

„Kui saaks selle kätte, oleks alles tubli suutäis toitjaile,“ mõtlesin. Ritsikas oli minust korda kolm suurem. Peitsin enda ära, olin hiirvagusi ja jäin ootama...

Äkki ta hüppas ja ... just minu lähedale.

Hoidsin hinge kinni, vaatasin ringi — sõpru polnud kuski... „Ah, küll on häda,“ mõtlesin, „kuhuvad küll võisid kaduda? Lase nüüd sellane saak käest!...“

Kuid ega siin oodata olnud midagi, oli vaja otsustada, ja ma sööstsin järsku kiiresti ta kallale. Algas võitlus. Ritsikas hüppas, ma tegin selle õhuhüppe — lendasin temaga kaasa, kuid lõin end talle osavasti turja ja hoidsin kõvasti kinni. Lõpuks hakkas ta jõud nõrgenema ja ma surmasin ta oma „pihtidega“. Suuri vaevu suutsin teda kohalt liigutada.

Jandasin teisega hulka aega, kuid lõpuks veendusin, et mina ei tee siin üksi midagi, ja läksin tovereid otsima. Ma leidsin nad varsti ja siis hakkasime saaki kolmekesi koju lohistama. Hirmus raske oli seda teha, ühtlugu sattusid teel ette palgid, kuid me ületasime kõik takistused ja jõudsim liivikule. Meile tulid veel abiks mõned meie pesakondsed, ja juba me kõik rõõmutsesime, et jõuame nii suure saagiga koju. Kuid seal juhtus meiega hirmus õnnetus: me kõik kukkusime auku, mille põhjas istus määratu suurte pihtidega koletis. Kogu ta keha oli maetud liiva. Nähtavasti ta seda ootaski, et mõni meist auku kukuks. See oli hirmus vereimeja.¹⁾ Me mattusime kõik üleni liiva. Toibudes nägime, et vaene tover oli talle juba sattunud otse lõugade vahele ja et ta hakkas teda tühjaks imema. „Sõbrad, ärge jätke seltsilist hätta!“ hüüdis Punakihv, ja me tormasime kolmekesi vaenlase kallale. Ta ei oodanud meie kallaletungi, jättis oma ohvri sinnapaika ja hakkas meid püüdma. Ta lõuad laksatasid ja välkusid. Õnnetu Punakihv tegi ebasoodsa pöörangu ja vereimeja sai ta kätte. Sellal Hiigelneitsi ja mina lõime talle oma pihid kehha ja hakkasime nõnda närima, et ta kaua ei kaitsnudki end jalgadega, vaid varsti kärvas. Me olime päästetud, kuid vaene Punakihv lamas poolsurnuna maas. Ta oli hirmsasti haavatud. Ma sööstsin ta juure ja hakkasin ta haavu ravima. Otsustasime Hiigelneitsiga ta koju kanda. Raske oli august välja pääseda, liiv muudkui varises alla. Lõpuks saime siiski kuidagiviisi august välja. Otsustasime jätta saagi sinnapaika, et see pärast ühisel jõul pessa viia. Vaene Punakihv kannatas hirmsasti. Ehkki me püüdsime teda väga ettevaatlikult kanda, see ei läinud kahekesi kuigi hästi ja see seik aina suurendas ta kannatusi. Seda märgates otsustas Hiigelneitsi võtta Punakihva oma lõugade vahele ja kandiski kangelaslikult õnnetut, mina aga jooksin ruttu koju abi kutsuma. Nõnda lõppes kurvalt meie esimene jahiretk.

¹⁾ See koletis oli sipelgalõvi (*Myrmeleon formicarius*), kes varitses oma liiva uuristatud lehterja augu põhjas saaki.

IV.

LINN HÄDAOHUS.

Lõbus puhkus. — Esimene sõnum vaenlasest. — Kabuhirm linnas. — Punakihva sangartegu. — Lahing. — Võit.

Oli selge ja soe päev. Palavus kasvas üha ja ühes sellega ka meie väsimus. Nõnda olime töötanud lõunani ja olime kõik tööst juba väga väsinud. Mõned meist olid oma töösse nõnda süvenenud, et nad ei söönud midagi. Et säilitada nende jõudu, jooksid ammed nende juure ja toitsid neid. Nende päevadega, mis möödusid viimastest kurvast sündmusest, me jõudsim teha väga palju. Me tõime metsast suuri palke, kuuseokkaid ja lehti, tõstsim need kõik linna harjale ja panime paigale. Meie linna olid tulnud juure veel mõned tänavad ja väljakud ning linn kasvas tähelepandavalt. Lehmalaute juure me ehitasime uue tee. Tuhandeid sipelgaid kogunes kokku linna harjale. Liiklemine oli ülielav. Olime rõõmsad ja puhkasime päikesepaistel. Ammed tõid siia ka lapsi ja mune ja panid need meie lähedale. Koguni kuningannadki soojendasid end päikesepaistel. Töölised olid nad talunud õrnuse ja armastusega üles. Pärast suuri töörasekusi oli nii lahe ja kerge olla. Ainult Punakihv vaeseke puudus: ta oli ikka alles haige. Muidugi tahtnuks ka tema meeeldi end siin teiste hulgas soojendada, võtta osa meie tööddest, jagada meiega meie rõõmu.

Äkki nägin Hiigelneitsit tulisi jalu minu poole jooksvat. Ta oli hirmsasti ärritatud ja lobises midagi ägedasti tundlatega veheldes. Ma ei saanud kohe ta kõnest aru, kuid aimasin, et on juhtunud midagi koledat.

Jõudnud end koguda, sai ta viimaks erutatud hääli lausuda:

„Häda, Välejalg, häda! Meie linn on hädaohus!“

„Mis? Mis on juhtunud?“ küsitelin samuti ärevalt.

„Suured kollakaspunased röövsipelgad piiravad meie linna. Oleme kadunud. Päästke lapsed!“

Varsti sai kogu linn teada kohutava sõnumi. Kõik kogunesid lastetuppa, päästmaks vastseid ja mune, kuid meid peatas Punakihv, kes lamab all-linnas. Suur tänu talle!

„Kuhu te tormate? Kas olete arust ära või? Mida te's nüüd kardate? Minge üles vaenlasele vastu. Paremsurje, aga ärge laske linna paljaks riisuda. Küllap mina, jalutu, saan siin ammedega üksi toime: kaitseme lapsi ja viime nad ohutusse kohta maa-alusesse linna. Teie aga minge julgesti vaenlasele vastu. Sinule, Hiigelneitsi, ja sinule, Välejalg, me usaldame oma linna päästmise!“

„Jah, jah, teile usaldame oma linna kaitse, loodame kõik ainult teile!“ hüüdsid kuningannad.

„Kui on vaja, surje, kuid ärge andke meie lapsi vaenlase kätte!“ hüüatas Punakihv liigutatult.

Ma ei oodanud surijalt sellast jõudu ja südindust ning hüüdsin ka ise:

„Päästame lapsukesed, kodumaa, või sureme!“ Ja me söötsime ühes Hiigelneitsiga üles. Seal valitses hirmus segadus: kõik jooksid peatult läbi-segi, põrgates üksteisega kokku, kisades ja karjudes, pigem ärritatult tundlatega veheldes. Kõik olid kaotanud pea. Linn aina kihab ja kees.

Jaotasime kogu oma maleva kaheks: üks osa pidi minu juhatusel marssima edasi. Hiigelneitsi väe aga jätsime linna kaitsma. Väljusime Männivere linnast. Minu malev oli hiiglasuur. Kõige ees läks teejuht, kes oli esimesena näinud kollakaspunaseid sipelgaid ja kes teadis, kus nad asuvad.

Marssisime kiiresti piki teed edasi. See tee oli juba ehitatud enne mu sündimist, puhastatud palkidest ja lehtedest. Läksime alati seda teed kaudu jahile ja armastatud ning eelistatud paik-kondadesse. Kerge oli mööda seda teed minna. Veidi maad sest kohast eemal, kus nõnda oli saanud kannatada Punakihv, nägime vaenlase malevat.

Mu julgus langes, nähes, et need on veripunased raudsipelgad, kes olid meist suuremad ja hirmsate peadega, millest välkus vastu kaks määratu suurt tuliteravat mõõka. Nad marssisid vilunud sõdureina hästi korraldatud rivis suurte rühmadena, iga kolmekümne sõduri peale käisid rivi külgedel ohvitserid. Äkki märkas, et neid juhib sama sipelgas, kes oli meie linnas ja kelle me heatahtlikult lasime niisama vabadusse.

Ma vihastusin hirmsasti.

„Ah siis nõnda sa tasudki meie vastutuleku, et me su ellu jätsime! Surm salakuulajale!“ Ma söötsin vaenlase kallale ning minu järele kogu malev. Me sulgesime tee kodulinna. Lahing oli väga vihane. Kuid oma ehmuniseks ma pidin nägema, et me hukkume möödapääsmatult. Meie löögid vastu nende pakse ja jämedaid päid ei teinud neile midagi, nad ei teinud sest väljagi, meid aga hukkus massiliselt. Meid jäi ikka vähemaks ja vähemaks, meie read harvenesid üha, kuid veel me ei alistunud. Ma aga nägin, et meie hukk on möödapääsmatu, ja tahtsin juba anda linna taganemise käsu, kui äkki teatati:

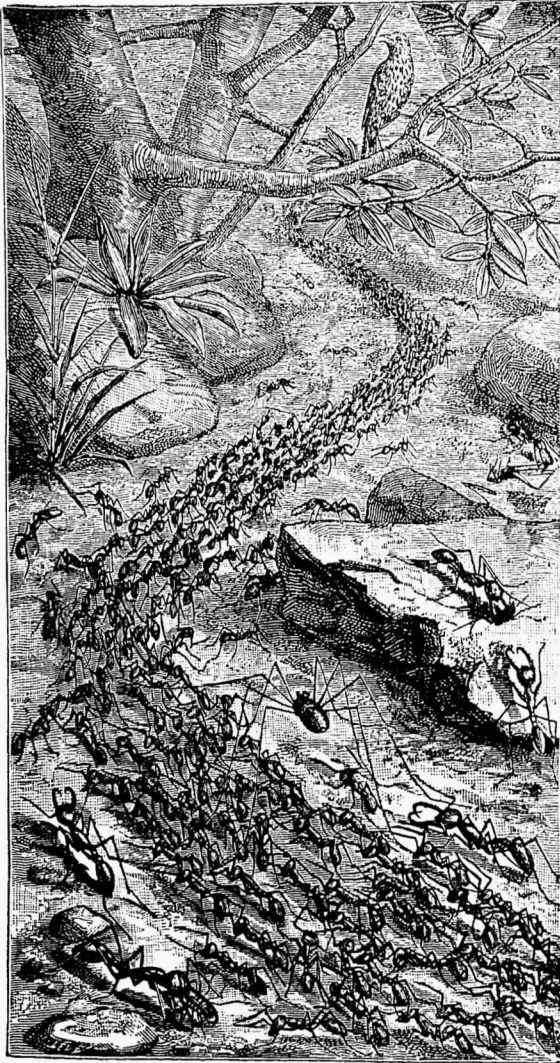
„Hiigelneitsi tuleb meile oma malevaga appi!“

Söötsime uue jõuga vaenlase kallale. Punased, nähes, et meile saabus suur abivägi ja et nüüd enam nad ei suuda meie ridadest läbi murda, löid kõhklema ja pistsid siis põgenema. Meie neid ei jälitanud.

„Tore, Hiigelneitsi, et jõudsid just õigeks ajaks, ilma sinuta me oleksime kõik hukkunud! Kuid kuidas sa võisid linna jätta ilma kaitseta?“

„Ära muretse, Välejalg, linn on kaitstud, seda kaitseb kolmas sõjavägi.“

„Kolmas sõjavägi? Aga kust see siis? ...“

Nad marssisid tohutu malevana

„Selle moodustas Punakihv. Tema, nähes, et lapsed on üsna hädaohutus kohas, jättis nende juure väikese hulga ammesid ja käsutas kõik teised üles linna kaitsma.“

„Elagu Punakihv! Ta päästis meid kõiki, kodulinna, ei jätnud kaitseta meie lapsi. Jookseme ruttu koju ja süleleme teda,“ kostsid rõõmsad hüüded kogu hiiglasuures malevas.

Ja kõik, võttes endaga kaasa ka haavatuid, hakkasid mööda suurt teed koju minema.

V.

UUS SÕJARETK.

Punakihva viimised sõnad. — Ärev öö. — Lahing. — Linna vallutamine. — Laste hukk. — Vaenlase jälitamine. — Vangis.

Meid võeti linnas juubeldades vastu. Ma ei unusta seda päeva kunagi. Kurnatud ja väsinud sõjavägi paigutas haavatuid kambrikestesse; mitmed ruumid tuli loovutada ja haiglaks ümber korraldada. Ammed hakkasid niisutama nende haavu, neid põetama ja ravima.

Sülelesime suures meeleliigutuses Punakihva ja avaldasime talle oma lugupidamist. Kuid ta oli juba väga nõrk. Toitjad tõid talle magusat, kuid ta ei saanud enam süüa.

„Sina, Punakihv, päästsid meie linna,“ ütlesin talle.

„Täna sind, Välejalg, liigutavate sõnade eest! Tegin seda, mida igäiks oleks teinud! Kuid pean oma kohuseks teile ütelda: ei ole veel põhjust rõõmustada. Need punased rõõvliid on hullemad lohedest, hirmsamad lõvist, kes rebis mul jala ära. — Ma ei kahtle, et nad ründavad varsti uuesti meie linna. Oeh, valus! ... Ma ei või kõnelda, kuid pean siiski ütleva teile kõik... Nad tulevad tagasi, ma tunnen seda... Kõvendage valvet... Pange kõigile tänavale valvurid... Ärge magage... olge valvel! ...“ Ta tahtis veel midagi ütelda, kuid hirmus kramp tõmbas ta ainsat jalga, ta värises kogu kehast, sirutas end veel kord ja suri. Nõnda lõppes meie sangari elu.

Kogu öö veetsime ärevalt. Keegi ei maganud. Panime kõikjale valvurid välja. Kõik väravad olid suletud tugevate palkidega. Punakihva surmaeelsed sõnad ei läinud meil meelest. Ootasime rünnakut, kuid öö möödus rahulikult. Saabus hommik ja me hakkasime tööle nagu tavaliselt.

Pärast lõunat ma ronisin puu otsa vaatama, kas meie lehmadel on kõik korras, ja kõrge puu otsast ma nägin kaugele. Punakihva ennustus täitus. Ma nägin ruugeid vaenlasi. Nad marssisid, nagu alati, suurtes rühmades. Neid oli arvutu hulk. Murest ja hirmust rabatud, ma kukkusin puu otsast alla, otse linna.

„Punased, punased kuradid tulevad! Päästke end!“ karjusin hirmunult. Hirmus sõnum levis linnas kulutulena. Olime kõik kogunenud suurele väljakule ja otsustasime kogu oma maleva seada võitlusvalmis linna müüride ette ja

kaitsta linna, kuni seks jätkub jõudu. Parem ausalt surra kui häbiga alistuda. Punased lähenevad, jaotasid oma väe polkudeks ja piirasid meie linna ümber. Tuli nende cestvedaja ja ütles meile:

„Te näete, et me oleme teist tugevamad ja paremini varustatud, see on teie surm. Kuid meie, õilsad, suuremeelsed sõdurid, oleme õrnasüdamelised ega taha teid asjata tappa. Elage! Nõuame teilt ainult sõjamaksu.“

„Mida te siis meilt, rahulikelt elanikelt, tahate?“

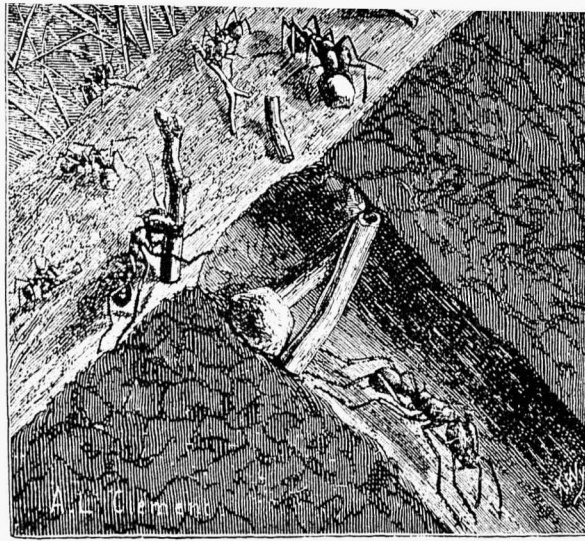
„Nõuame teilt ainult kaks tuhat muna ja nukku!“

„Täname väga! Jah, ega te just suurt nõuagi!... Ainult veidi rohkem kui meie endi elu, meie kaitseta maimukesi — kogu meie rahva ja riigi tuleviku. Kas te's tõesti arvate, et me ilma võitluseta — vähimagi vastupanuta — jätame need teile õgimiseks. Parem juba sureme kõik, kuid oma armsate maimukesteni me teid ei lase!“ vastasin.

„Väga kahju teist. Teie ei suuda meid kinni pidada ja surete asjata. Ega's meil ometi asjata ole sellased lõuad. Minu järele, sõdurid!“

Ja nad välgutasi oma hirmsaid mõõku. Näis, et nad tahtsid meid kõiki surnuks hammustada. Me võtsime südisti kallaletungi vastu ja võitlesime elu ja surma peale; haarasime neid jalust, kärgasime neile selga, kuid nad nagu ei pannud meie lööke tähelegi, vaid liikusid aga edasi ja lähenevad juba linnale. Ma nägin, et polnud enam pääsmist — see oli meie lõpu algus. Maa oli laipadest üle külvatud. Õhk lõhnas teravalt sipelgahappe järele. Lahing jätkus vihasemalt kui kunagi, kuid kõik oli asjata: punaseid polnud võimalik kinni pidada. Ma karjusin Hiigelneitsile: „Jookseme, peidame ruttu oma maimukesed!“ ja söötsime linna. Meie järele tormas ka osa sõdalasi... Haarasime lõuga kes vastseid, kes nukke, kes mune — ja kandisime neid... Kuid kuhu?... Me ei teadnud seda isegi ja tormasime nendega arust segasina edas-tagasi.

Äkki värises kodulinna müür. Vaenlased — ruuged — tungisid linna... Tapnud valve,

Kõik väravad olid suletud palkid ega

nad tungisid kõigile tänavaile, teised aga, murdes maha osa linnavalli, tormasid otsekohe lastetuppa. Nad olid vallutanud kogu linna ja hakkasid röövima.

„Minu järele! Olin nende juures ja tean, kuhu nad peidavad oma lapsi,“ kuulsin tuttavat häält. Kuid lastetoast nad ei leidnud enam kuigi palju lapsi.

„Lähme alla, nad on peidetud maa-alusesse linna!“ hüüdis jälle tuttav hää. Ja röövlid tungisid maa-alusesse linna ja hakkasid lõugade vahel lapsi välja tassima. Teised rebisid neid ammede käest väevõimuga ära ja läksid rahulikult oma teed.

„Lähme neile järele, võtame lapsed nende käest ära või sureme ühes nendega!“

Ja mõnigi hulljulge tormas vaenlast jälitama. Me palusime neid, et nad annaksid meile meie lapsed tagasi, kuid nad ei pannud meie anumist tähelegi.

„Sina, sõber, oled väga riiakas,“ ütles üks neist, „oota, ma võtan ka sinu kaasa,“ ja ta haaraski mu oma määratu suurte lõugade vahele.

(Järgneb.)

Tuul

J. Palm

Laisalt rippusid tinased pilved hallil taevapõhjal. Puudel ei liigahtunud lehed, kulukõrred seisid sirgetena ja udu soode kohal oli kui linik tõmmatud üle vaevakaskede ja männijändrike. Maailm seisis talveuinaku eel. Hääletus asus laanes. Puudus tuul. Kus viibis tuul?

Tuul oli väsinud. Päevade kaupa sarja alt läbi joosta, ööd-päevad tuulikute tiibadega keerutada, kanda ränki vihmapiilvi ja rabada miljoneid koltunud lehti, see ei olnud temalegi kerge. Ta väsis, ja nüüd puhkas ta oma tares, mis asus kõrgel lumise mäe tipul. Uni oli hea. Kes teab, kui kaua see oleks kestnud, kui päike ei oleks puudutanud oma kiirtega ta nina. Päikesekiired aina kõditasid ja kõditasid ja hüüdsid: „Ärka, ärka!“

Ärkaski tuul. Tõusis haigutades ja pomises: „Magasin kaua, vaja nüüd vaadata minna, kuidas see maailm seal all elab.“ Pikkamisi sammus ta õueväravast välja. Siin peatus ta viivukeseks nagu aru pidades, kuhu poole suund võtta. „Lähnen õige loodesse,“ ütles ta ja astus tasakesi vilistades edasi. Matkarõõm aina suurenes ja lõbusalt vilistades kihutas ta mäest alla. Mäejalal kasvab noor kuuseke, mis oma juurtega hoidis tugevasti mullakamarast kinni. „Korista ennast tee pealt eest!“ hüüdis tuhisev tuul, „näed, et mul on kiire!“ „Ei mina saa kuhugi minna,“ lausus kuuseke, „olen juurtega kiindunud kalju külge ja pean paigal püsima, kuigi vahel tahaksin meeleldi matkata.“ „Küll ma sind pisut aitan,“ sõnas tuul, „võtan su endaga kaasa ja siis läheme alla laia maailma vaatama.“ Tuul seda öeldes haaras kuuse okstest kinni ja rebis seda. ja kuusekesele tulid valu pärast pisarad silma. „Jäta järele,“ palus ta, „sa ei suuda mind enam kaasa võtta, nagu kümme aastat tagasi, kus sa mu siia tõi ja mulle elamiseks võimaluse andsid!“ „Jää siis pealegi siia,“ hüüdis lahkuv tuul kuusekesele ja tõttas vilistades edasi.

Jällegi oli takistus ees: kuldkollaste lehtedega kasesalu sulges mäejalal edasitormavat tuult. „Ei meie sind muidu siit läbi lase kui pead meid pisut aitama.

Võta meilt suvikuub kaasa ja siis sõida kuhu tahad,“ sõnasid kased tuulele. Tuul asuski tööle. Küll haaras ta lehti siit ja sealt, ladus need oma turjale ja raske kandamiga pääsis ta kasesalust välja. „Hoidke aga kõvasti minust kinni,“ õpetas ta lehti, „muidu kukute mul seljast maha.“ Lehekeste käekesed väsisid aga ruttu ja nad kukkusid kõik üksahaaval tuule turjalt alla.

Nüüd tuli lage viljapõld. Kuldsed terad olid ammugi rehe kaudu rännanud ja hahkjad kõrred mõtisklesid igavuses kui surmamõistetud. Põllupeenral kasvas hilinevad ohakas, ladvas korvitäied valminud vilja. Ta ei sõandanud neid oma juurte lähedale külvata, sest siis ei jatkuks ta lastele päikest, mulda ja soojust. Ammugi oli ta oodanud: tuleb ehk keegi talle appi. Paar korda oli küll möödunud temast loomade kari. Aga need läksid kaugelt mööda. Püüdis küll neid meelitada, aga ligi ei tulnud ükski neist. Nüüd oli siin tuul, kes nii mõnigi kord oli tema esivanemaid aidanud ja teda ennast siia põllumulda kaugelt kannud. „Aita mind,“ palus ta tuult, „võta minu lapsed kaasa, need tahavad välja pääseda siit kitsast kodukurust.“ „Hea küll,“ vastas talle tuul, „üks pane aga oma maimukesed mulle tiivale. Võin ju neile laia maailma näidata.“ Ohakas tõstis siis hellalt oma tiibadega varustatud seemnekese tuule tiivale ja see kihutas kiiruga edasi. „Ära aga neid liiga kaugele vii!“ hüüdis veel ohakas tuulele järele. Ent see ei kuulnud hüüdu, tormas vaid edasi. Kaua ma ikka ohaka tulevat põlve kannan, pähandas tuul ja hakkas seemneid oma tiivalt alla pilduma. Ohaka lapsed aina kukkusid ja kukkusid, kes põllukraavi, kes peenrale umbrohusse, kes kivikünka otsa. Mõnel üksikul õnnestus haarata kobedat, unne vaibunud mullapinda. Ohaka lapsed jäid kõik maha ja tuul ratsutas tühjalt edasi.

Põllu taga asus inimelamu. Sinna poole suundus nüüd tuul. Kõrendil rippus kuivamapandud pesu. Kui tuul õue jõudis, asus ta kohe kõrendi juure. Siin tuuseldas ta pesu, kuni sattus pihku särk. „Oi,“ rõõmustas tuul, „siin saan

*Täna liugu laseme —
hõissa! meil on vastlad.
(Kui aga lumetaat lubaks...)*

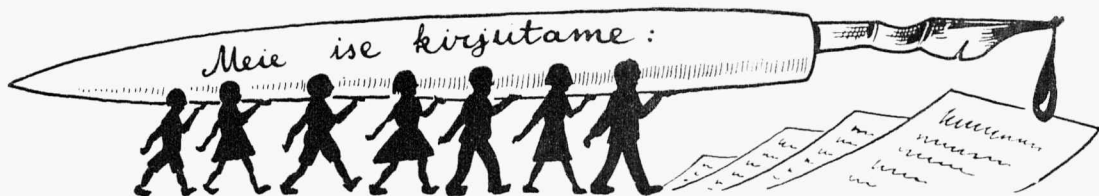
endale särgi selga, ongi juba päris külma aeg.“ Ta katsus seda kohe endale selga ajada. Aga särk oli liig väike ja tuul oma suure kehaga ei mahtunud kuidagi särki sisse. Niiviisi oli ta juba tükk maad edasi jõudnud, ja veel ei olnud ta särki selga saanud, kui toauks lahti läks ja perenaine lävel kisendas: „Tuul viib särgi ära, tulge aidake kinni püüda!“ Kohe tormas toast välja noori ja vanu, kes kõik hakkasid talle järele jooksuma. „Ega teie nii hõlpsasti särki minu käest kätte saa,“ hüüdis neile vilistades tuul ja keeras särkiga toanurga taha. Ent sealt tuli vastu üks vana naine, see kargas kohe särki nurgast kinni ja tõmbas selle tuule käest ära. „Võta peale, ei tahagi su särki,“ vingahtas tuul ja tõttas tulisejalu majade vahelt välja. Teel tuli talle mees vastu. Kui see kuulis, et tuul talle läheneb, vajutas ta kübara tugevasti pähe. „Pole viga,“ naeris tuul, „küll ma selle kübara su peast kätte saan!“ Ta haaras kübarast kinni ja viskas selle keset teed poriloiku. Ehmunud mees ruttas kohe kübarat püüdma. „Edaspidi ole viisakam,“ noomis teda tuul „ja võta oma kübar peast, kui kellegagi kokku juhtud.“

Nii kõiki rebides ja õrritades oli ta jõudnud mere ääre. Eemal rannast seisid laevad ankrus juba mitmendat päeva. Ei olnud tuult, mis oleks purjedesse puhunud. „Peaks ometi tuul tulema,“ palusid meremehed, „istume siin nädal aega ja ei saa paigastki.“ Kaldale jõudnud tuul kuulis meeste soovi ja otsustas ko-

*Soome koolinoored
lõbusaid suusapäevi
veetmas*

he neile appi minna. Peegelsile veepind lõi virvendama ta jalge all, kui ta laevale lähenes. „Tuul tuleb,“ hüüdsid meremehed rõõmsalt, kui nägid kergeid laineid, „nüüd pole muud kui purjed lahti!“ Suur puri tõmmati üles ja tuul pugus sinna sisse. Ankur hiivati üles ja laev libises noolena üle rahutu merepinna. Tuul tundis, et tema abi siin tarvis oli, ja puhus üha tugevamini. Vana meremees vaatas kartlikult paisuvat tuult ja pomises endamisi: „Läheb ehk täna liiale?“ Tuul kuulis seda ja hüüdis ülalt purjedest alla laele: „Ei mina lähe kunagi liiale, puhun parajalt. Minu õde, torm, teeb vahel lollusi, aga tema on praegu kaugel lõunamerel.“ Hommikul jõudis laev sadamasse. Purjed rehviti kokku ja väsinud tuul heitis suure purje vahele puhkama. Seal magas ta kogu päeva matkaväsimust ja alles õhtu eel ronis ta purjest välja ja läks hilju vilistades edasi.

Minu kodukoha jõulu- ja uusaasta- kombeid

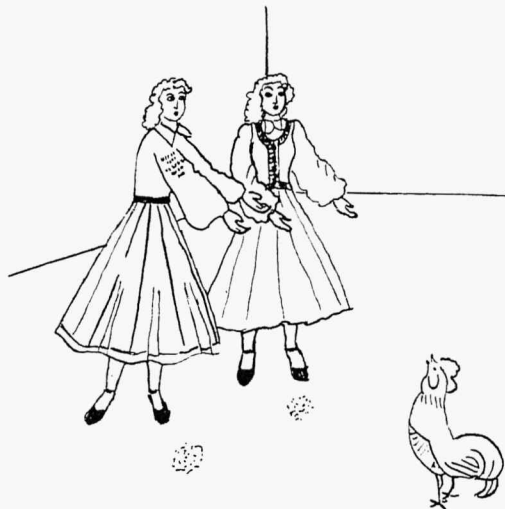
(Võistluskirjad)

Jõulunädalal voolisid lapsed õhtuti vorstitikke ja „kastsid“, s. o. valmistasid, lambarasvast küünlaid.

Vanaema tõi aidad kimbu uusi villaseid sukki-
kindaid tuppa „kohenema“, s. o. soojenema.

Rehetoa ahjus kuumutati ümmargusi raudkive, mis pandi kaljaastjasse vette kadakaokstele. Nõud kaeti pealt hoolega. Niiviisi aurutati kaljaastjad ja õlletoorid „tavalisteks“, s. o. tarvita-
miskõlvulisteks.

Keedeti-küsetati jõuluroogi. Kui südlilha hulgas juhtus olema keel, lõikas pereema keele otsakese ära ja andis kassile, et lapsed ei kasvaks teravakeeliseks.

Sauna minnes öeldi: „Tere jumalime, kas vihad villal? Kas leilil hoogu ja loogu?“ Väljudes tänati: „Aitüma ahjukütjale, aitüma leiliviskajale.“

Jõululaupäeval toodi õled kambrisse. Õlgedel lebati, tehti nalja. Õlest kingsepal torgati silm peast välja või keerutati sukanõel ja siis pidi oskama „niiti“ silmast läbi ajada, muidu sai nuudiga selga. Vanemad mehed istusid maha, panid jalatallad vastamisi ja proovisid jämedate õle-
keermetega, kummal on rohkem rammu.

Pärast võttis pereisa „Laulo Ramato“ ja „Piibli“ kapist välja. Jõuluevangeeliumi luges pereisa. Kuulati harduses, hiirvaikseina.

Pärast sööki joodi õlut-kalja ja acti vaiksel juttu. Südaõöl läksid pereisa-pereema lauta ja talli loomadele jõuluroõmu viima. Lehmadele anti karnitsaga jahu, leivatükikesi ja veidi soola. Hobused said kaeru ja leiba. Heinte asemel pandi söime ristikehinu või timuteid. Igale loomale patsutati kaelale, öeldes: „Söö ja kosu, Jumala loom!“

Vana-aasta õhtul tehti nääripukki. Sulane pani õlgedest sarvilise peakatte pähe, kasuka pahupidi selga, kepsutas ja hüppas soku moodi, leelutas sigidust karjale, kasvu viljale, õne kogu talule. Peretütred tõid laudast kuke. Kelle terahunnikust kukk esimesena nokkis, see sai uuel aastal mehele. Pereema kammis pigiharjaga juukseid, et linad kasvaksid pikad ja kiud siidised.

Õösel kell 12 pühiti põrandat, pühkmed viisid õue, toa nurga taha, ja seisti kuulatades seal peal. Kui kuuldi pillihäält, oli talus pulmi oodata, kui kuuldi lauakolinat, oodati matuseid.

Hakkas vana-aasta õöl lillesibul õitsema, siis oli see võlulill. Võlulille avaneva õiekarika juures lausunud soovid läksid täide. Võlulill ilmutas peidetud varandusi ja aitas saada rikkaks.

Mainitud kombes on pärit Virumaalt, Rõmeda ja Metsiku ümbruskonnast umbes 35—45 a. tagasi.

Asta Heinlo — 14 a. vana.
(Tall. T. Kaubanduskeskkool.)

Eesti Noorte Punase Risti ajakiri „Meie Noorus“ ilmub 10 numbrit aastas, iga kuu üks number, välja arvatud kaks suvekuud.

„Meie Nooruse“ kaasandena ilmub tarviduse järgi „Noortejuhtide Teataja“, mille tellimishind on 50 senti aastas.

„Meie Noorus“ maksab tellides aastas 2 krooni, poolaastas 1 kr. Üksiknumber 25 senti. Tellimisi võtab vastu peale talituse iga postiasutus.

Mittetarvitatavaid käsikirju toimetuse ei säilita. Need tagastatakse autorile ainult vajaliku arvu postmarkide lisandamisel.

Toimetuse ja talituse aadress: „Meie Noorus“, Niguliste 12, Tallinn. Tel. 432-73. Posti jooksev arve nr. 088.

Väljaandja: Eesti Punane Rist.

Tall. E. Kirj.-Üh. tr. Pikk 2. 1939

Ilmus 21. veebruaril 1939. a.

Vastutav toimetaja: Paul Rummo.

Võistluskirjandite asjus.

„Meie Nooruse“ esimese kirjanditevõistluse tulemustega võib üldjoontes jääda rahule. Mäletatavasti kuulutati võistlus välja „Meie Nooruse“ jõulunumbris, kusjuures teemaks oli „Minu kodukoha jõulu- ja uusaastakombeid“. Võistluskirjandeid saabus rohkesti ja enamus neist on võrdlemisi õnnestunud, kuigi tahtnuksime loota põhjalikumast süvenemist kirjutuse ainesse ja suuremat püsivust selle sõnastamisel. Pealiskaudsus ja uisa-päisa ruttamine ei ole kellelegi voo-ruseks!

Kuna kalender lubab juba varsti tasapisi hakata mõtlema kevadele, siis pole nagu enam õiget tahtmist jõulujuttu lugeda. Seepärast piirdume kolme õnnestunuima võistluskirjandi avaldamisega (kaks ilmus „Meie Nooruse“ jaanuarinumbris), seda enam, et teised — tõsi küll, avaldamiskõlvulised — sisaldavad enam-vähem samade kommete kirjeldusi. Avaldamata jäänud kirjandeist tuleks üsna korralikeks hinnata Endel Veski (Ropka), Endel Prooses'i (Uue-Löve), Maida Jõesaar'e (Erra) ja Ilmar Valtsi (Riisipere) omi.

Parimate tööde kirjutajaile: Juta Laul'ule (Pidula), Asta Heinlo'le (Harku) ja Ivar Grüntal'ile (Tartu) saadab toimetustunnustuse tähisena igähele ühe „Looduse“ kuldraamatu.

Toimetus.

(Juta Laul)

Nupuvõtteid (Järg)

Male

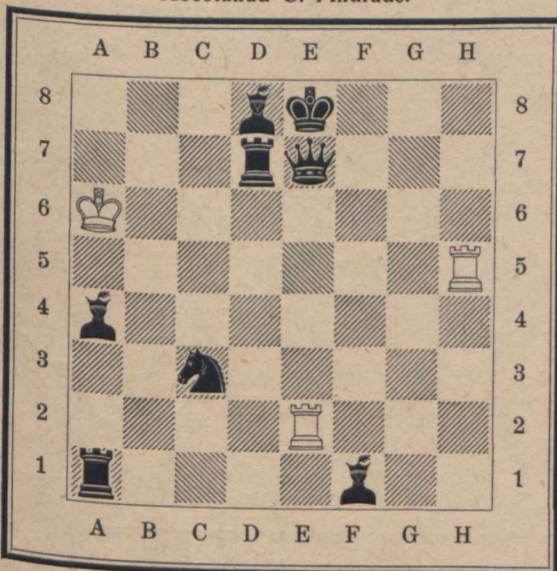
Toimetaja A. Burmeister.

Maleõpetus!

Paljud „Meie Nooruse“ lugejad on huvitatud malest. Et vastu tulla neile, kes veel seda kunsti ei tunne, alustame järgmises numbris lühida maleõpetusega. See aitab kaasa noorel saada otsustusvõimeliseks inimeseks.

Ülesanne nr. 4.

Koostanud C. Andrade.

Valged.

Kontrollseis: valge — Ka6, Ve2 ja h4, Oa4; must — Ke8, Le7, Vd7 ja a1, Of1 ja d8, Rc3.

Sel korral on nõue, et must annaks kao valgele 1 käiguga.

Ülesande nr. 3 lahendus.

Valge käigul kaostab 1. Vc5—e5!

Must käigul kaostab 1. Vf3—f1!

Õieti lahendasid: V. Trepp, V. Kallak, S. Nurmiste, A. Pääsukene, J. Kebaste, H. Välik, R. Saarmann, N. Tsvetkov ja üks nimeta.

Tänuavaldus

Armsad sõbrad, ENPR liikmed Naissaa-re, Kärla, Audru, Kambja ja Senno algkoolis!

Narva linna 2. algkooli ENPR ringi liikmed avaldavad Teile oma südamlikemat tänu meie rändalbumi sisustamise eest huvitavate piltide ja kirjutustega. Nende kaudu saime ettekujutuse Teie ümbrusest, perest, elust-olust ja töötamisest. Kõik olid sellest toredast albumist vaimustatud ja süvenesid innukalt selle vaatlemisse.

Ringi nimel:

Hilda Vint,

Narva l. 2. algk. NPR ringi sekretär.

Punase Risti kiirabiauto ruttab üle Toompea

Järgmine „Meie Noorus“ ilmub märtsi lõpul kevadepühade numbrina